CAMBODGE

ព្រះរាជបណ្ណាល័យកម្ពុជា

KAMBUJASURIYÂ

កម្ពុជសុរិយា

សៀវភៅទស្សនាវដ្ដីចេញផ្សាយរាល់ខែ ពីព្រះរាជបណ្ណាល័យ

ឆ្នាំគំរប់ ១២

ខែ ៥

កុម្ស៊ីយ៍សេនាបតីបានអនុញ្ញាតហើយ
សម្ដេចសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈយល់ព្រម

ភ្នំពេញ
ការផ្សាយរបស់ព្រះរាជបណ្ណាល័យ
ព. ស. ២៤៨៣
គ. ស. ១៩៤០

បញ្ជីរឿង

១ — អំពីពុទ្ធសាសនានៅអាស៊ីកណ្ដាលនិងអាស៊ីខាងកើត របស់លោកដេមារវែត . ៣

២ — ព្រះពុទ្ធសាសនាបាត់ទៅពីប្រទេសឥណ្ឌាដោយហេតុយ៉ាងណា? ខេមររង្សី ប្រែចេញពីទស្សនាវដ្ដីធម្មចក្ក (តនឹងចប់) ១៥

៣ — ពុទ្ធប្បវត្តិបិន (នៅមានត) ២៩

៤ — ប្រវត្តិលោកមីលរេប៉ៈ តាមសេចក្ដីប្រែពីភាសាទីបេតាំងមកជាបារាំងសែស របស់ ស៊ុកបាកូត៍ (នៅមានត) ៣៣

៥ — ពង្សាវតារសង្ខេបប្រទេសសាលដេនិងអស្ស៊ីរីតាមប្រវត្តិសាស្ត្រសាកលថៃ របស់ ហ្លួងវិចិត្រវាទការ អ្នកមហាថែម ប្រែនិងរៀបរៀង ៣៧

៦ — អំពីកំណើតនៃមនុស្សជាតិ ខេមររង្សីស្រង់និងប្រែពីការសែតថៃវិទ្យាចារ្យ (តនឹងចប់) ៥៥

៧ — វេយ្យាករណ៍សំស្ក្រឹតភាគទី ៦ របស់ព្រះសាក្យវង្ស (មានត) ៧៣

៨ — ប្រជុំពាក្យកាព្យ ភាគទី ៤ របស់ក្សេភិរម្យ អ៊ួង (ត) ៨៥

រូបក្នុងរឿង

១ — អំពីការទ្រង់ប្រឡងធ្នូសរ ១

២ — អំពីអាវាហវិវាហមង្គល ១៣

៣ — អំពីទ្រង់ជួបប្រទះនឹងមនុស្សជរា ២៧

៤ — អំពីទ្រង់ជួបប្រទះនឹងមនុស្សជម្ងឺ ៣៥

៥ — អំពីទ្រង់ជួបប្រទះនឹងមនុស្សស្លាប់ ៥៣

៦ — ផ្ទះរបស់ឪពុកធំនឹងម្ដាយមីងរបស់មីលរេប៉ៈ រលំបាក់បែកដោយអំណាចមន្ត . . ៣១

TABLE DES MATIÈRES

	Pages
1° Extrait d'un article sur le Bouddhisme en Asie centrale et orientale par Démarquette	3
2° Pourquoi le Bouddhisme a-t-il disparu des Indes ? extrait de la revue thailandaise DHAMMACHAKSU et traduit en Cambodgien par KHEMARARANSI (suite et fin)	15
3° La Vie du Bouddha d'après des documents chinois (suite)	29
4° La Vie de MILARÉPA d'après la traduction du Tibétain en Français de Monsieur Jacques Bacot (suite)	33
5° Histoire sommaire de Chaldée et Assyrie, extrait de l'histoire générale thailandaise par Luong-Vichit vâdakar et traduit en Cambodgien par MAHA THÈM	37
6° Origine des êtres humains, extrait de la revue VIDHYACHAR et traduit en Cambodgien par KHEMARARANSI (suite et fin)	55
7° Grammaire sanscrite 6e partie par Préas SAKYAVONG (H. TATH)	73
8° Recueil de Poèmes cambodgiens 4e partie par RAK-PHIROM Uong (suite)	85

HORS-TEXTES:

1° Concours du tir à l'arc	1
2° Le mariage	13
3° La rencontre du vieillard	27
4° La rencontre du malade	35
5° La rencontre d'un mort	53
6° La maison de l'oncle et de la tante de Milarépa s'écroule	31

ការបានសម្រេចរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ក្តី របស់សឺរអៃសែកនិវតាន់ក្តី របស់បុគ្គលសំខាន់ៗដទៃទៀតក្តី សុទ្ធតែមានមូលមកអំពីចតុប្រសាទ កាលបើឃើញហើយមិនបណ្តោយឲ្យហួសទៅដូចជាមនុស្សសាមញ្ញទេ ទើបធ្វើឲ្យយើងសង្កេតបានថា បុគ្គលសំខាន់ៗនោះ សុទ្ធតែមនុស្សមេរៀន - មេគិត កាលបើមានវត្ថុអ្វីមកប៉ះចំពាប់ទឹងភ្នែករមែងកើតសេចក្តីបំណងចង់ចេះដឹងយ៉ាងខ្លាំងក្លា ពិចារណារកហេតុផលដោយវិរិយៈឧស្សាហៈដ៏មាំមួន ទើបបានសម្រេចឥដ្ឋផលសមតាមបំណងគ្រប់ប្រការៗ

ទេពរង្សី

១ — អំពីការទ្រង់ប្រឡងធ្នូសរ

(មើលសេចក្តីពន្យល់ទំព័រ ២៩)

អំពីពុទ្ធសាសនា

របស់លោកដេម៉ារកែត (Démarquette)

យើងបានមើលទស្សនាវដ្ដីរបស់បារាំងសែសមួយ មានរឿងមួយនិយាយអំពីព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសេចក្ដីអធិប្បាយអំពីដំណើរព្រះពុទ្ធសា-សនារបស់លោកដេម៉ារកែត លោកនេះធ្លាប់មកស្រុកខ្មែរយើងកាលពីឆ្នាំ ១៩៣១ ។ ឯសេចក្ដីអធិប្បាយរបស់លោក ដូចមានសេចក្ដីសារសេពួតទៅនេះ:

គ្រប់ៗប្រទេសនៅទ្វីបអាស៊ីកណ្ដាល ទីងទិសខាងកើតនេះ ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនមែនត្រឹមតែជាសាខាដ៏ប្រសើរមួយ ក្នុងការប្រកាសធម្ម-ចរិយា នឹងចិត្តវិទ្យាប៉ុណ្ណោះទេ ពុទ្ធសាសនាជួយផ្ដើមផែនសុវិជ្ជាគ្រប់ប្រការ នឹងសាសនធម៌ឲ្យកាន់តែរីកធំចំរើនឡើងទៀតផង បែករំលែកផ្សាយដល់ប្រជាជនក្នុងទ្វីប ព្រមទាំងចរិយត្តិធម៌របស់ព្រះអង្គ ។ បណ្ដាក្បួនច្បាប់បែបក្បាច់ចនាដ៏មានដំឡៃ ដែលថាមានកំណើតមកពីអារ្យធម៌របស់ឥណ្ឌៀ ក៏រីកធំឡើងយ៉ាងសំបើម ។ បែបចនាដែលកាន់តែរីកធំឡើងនេះ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្តវិជ្ជារបស់បណ្ដាក្សត្រ ដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសា-សនាសព្វកន្លែងសព្វអន្លើ ដែលមានព្រះពុទ្ធសាសនា ចាប់ផ្ដើមតាំងអំពីស្រុកគន្ធារៈ ដែលជាចនាបែបក្រិក — ពុទ្ធសាសន៍ ជាចនាដ៏ល្អមួយ

ក្នុងលោក ហេតុមកដល់ស្រុកជប៉ុន ដែលជាប្រទេសមានប្រជាជនជាពុទ្ធសាសនិក ។ ក្នុងសម័យណារ៉ា (Nara) និងហៃយ៉ង់ (Héïan) រចនានៅក្នុងបូព៌ាប្រទេសនុះចំរើនឡើងដល់លំអជាកំពូលនៃរចនា ។

ពុទ្ធសាសនិកដែលមានអំណាចក៏ខំផ្សាយធម៌អាចដល់ប្រជាជនមានចំនួនជាអនេក សេចក្តីចំរើនរុងរឿងនៃពុទ្ធសាសនាផ្សាយហៀរចេញទៅក្នុងលោកដ៏ធំទូលាយស្ទើរតែពុតស្មើនៃដួងអាទិត្យ ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលផ្សាយចេញក្នុងប្រទេសផ្សេងៗ ក្នុងលោកនេះ ដោយមិនត្រូវគេធ្វើទោសឬបៀតបៀន ឬមានឧបសគ្គមកកំរាក់មិនឲ្យសាសនាដើរចេញទៅរួចស្ទើរតែមិនមានសោះឡើយ ។ ដោយកាលមិនយូរប៉ុន្មាន ប្រជាជនជាតិផ្សេងៗ នឹងផ្លាស់ចិត្តគំនិតនឹងទំនៀមទម្លាប់ដែលខ្លួនធ្លាប់កាន់មកនោះបោលចេញ ហើយនាំគ្នាបែរមុខមកកាន់តាមច្បាប់ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាបុរាណនេះ ។ នៅសម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ព្រះសាសនារបស់ព្រះសាក្យមុនីសម្មាសម្ពុទ្ធកាន់តែរីកធំទូលាយចេញទៅក្រៃលែងជាងគណៈសាសនាមហាហ៊្មុត ឬសាសនាគ្រិស្តទៅទៀត ។

ឯពុទ្ធសាសនានេះ យើងអាចសង្កេតឃើញចំណែកធំៗ នៃពុទ្ធ-សាសនាមាន ២ ចំណែក គឺព្រះពុទ្ធសាសនានៅចំណែកខាងត្បូង ផ្សាយចេញទៅតាំងនៅលើកោះសីឡង់ (កោះលង្កា) ស្រុកភូមា, ស្រុកសៀម,

នឹងស្រុកខ្មែរ បែបនេះមានឈ្មោះថា ហីនយាន ឬ "រទេះតូច" ឬ "យាន ជំនិះតូច" ។ ឯពុទ្ធសាសនានៅចំណែកខាងជើង ផ្សាយចេញទៅតាំងនៅស្រុកជប៉ុន, ស្រុកកូរេ, ស្រុកចិន, ស្រុកម៉ាញជូគូរ, ម៉ុងគូលី; ស្រុកទីបេត៍, នឹងផ្លូវខាងជើងភ្នំហិម៉ាលយ៉ា (ហេមពាន្ត) រហូតដល់ស្រីជាចំណែកឥរុបជាប់តមកកាលពួកម៉ុងកុលរុករានចូលទៅស្រុកឥរុប ។ ពួកពុទ្ធសាសនិកជនចំពួកនេះមាននាមថា ពួកពុទ្ធសាសនាខាងជើង ឬពួកមហាយាន "យានជំនិះធំ" "ឬផ្លូវធំ" ។ បទទី ៣ នៃសៀវភៅលោទុស (lotus) មាននិយាយពីមហាយានសូត្រមួយពោលប្រៀបធៀបថា ពាក្យថា "មហាយាន" សំដៅដល់រទេះគោធំសម្រាប់ផ្ទុកគំនរសត្វៈជាចំនួនច្រើន ហើយថា សំណាក់ហីនយានទាំងពីរក្នុងសម័យនោះ គឺពួកថេរា·ទិននឹងពួកសាវស្តិវាទិន សំដៅដល់រទេះទឹមដោយពពែ ឬទឹមដោយកូនម្រឹគ ។ ការដែលហៅថា "ហីនយាន" ឬយានជាន់ទាបនេះ មិនសូវមានប្រយោជន៍ក្នុងគម្ពីរព្រះពុទ្ធទេ នៅសម័យកាលជាន់កណ្ដាល ។ ពួកអ្នកដំណើរជាតិចិនបានធ្វើការផ្សាយនឹងកែប្រែគម្ពីរដីកា ធ្លាក់មកដល់ពួកអ្នកប្រាជ្ញទិសខាងលិច (ឥរុប) ។ ប៉ុន្តែពុទ្ធសាសនានៅទិសខាងជើងចាញ់ពុទ្ធសាសនានៅខាងត្បូងស្ទើរតែមិនមានខ្លឹមសារជាគោលចារិកសោះឡើយ ព្រោះមានសេចក្ដីប្លែកៗ ផ្សេងៗ ជាច្រើនៗ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថែមទាំង

បានទទួលយកលទ្ធិសាសនាផ្សេង ៗ ឬរឿងប្លែក ៗ ឲ្យមានលើសពីលទ្ធិពុទ្ធសាសនាមហាយានទៅទៀត នាំឲ្យកាន់ច្រឡំឃ្លាងសេចក្តីខុសឆ្ងាយពីព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះតថាគត ។

ឥឡូវនេះ យើងជ្រើសរើសយកតែគោលសំខាន់ ៗ នៃព្រះពុទ្ធ-សាសនាខាងត្បូងមកនិយាយ ។

ប៉ុន្តែមុននឹងធ្វើការពិចារណាពវកគោលសំខាន់ ៗ នៃពុទ្ធសាសនា ត្រូវតែធ្វើដោយសេចក្តីសុចរិតយុត្តិធម៌ អំពីសេចក្តីខុសភ្ញាក់កាន់ច្រឡំអស់នោះ បើមិនធ្វើដូច្នេះទេ សេចក្តីពិចារណានេះនឹងទៅជាពោលបង្កាច់ពុទ្ធសាសនាទៅវិញ ដែលតែងតែមានមកហើយ ៗ តាមសេចក្តីពិនិត្យនៅទិសខាងលិច ។

គេនិយាយប្រាប់យើងថា ពួកដែលមិនចូលចិត្តនឹងពុទ្ធសាសនាច្រើនពោលបន្ទោសថា ពុទ្ធសាសនាជាលទ្ធិសូន្យភាពថាជីវិតអត្តភាពរបស់សត្វក្នុងសកលលោកនេះជារបស់ឥតខ្លឹមសារគ្មានដំឡៃអ្វីទេ ទូន្មានឲ្យមនុស្សនាំគ្នាចៀសវាងចាកសង្គមរដ្ឋ ដើម្បីនាំជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាមផ្លូវនាំទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ឬធ្វើឲ្យអត្តភាពជាមនុស្សសាបសូន្យទៅ ។

ពាក្យពោលដូច្នេះមិនយុត្តិធម៌ទេ ជាពាក្យពោលដោយសេចក្តីងងឹតងងល់ខុសពីគន្លងធម៌ ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាដ៏សំខាន់បំផុតទើបមិនរលត់បាត់ទៅកប់ជាចំនួនជាងពីរពាន់ឆ្នាំហើយ មានចំនួនពុទ្ធ-

បរិសុទ្ធគ្រប់ដោយយោណនឡើងទៅ ជាសាសនាដ៏ធំសំបើមអស្ចារ្យមួយក្នុងលោក ទើបឃើញថា មិនមានលទ្ធិដូចពាក្យអ្នកខ្ទមលោកហើយសម្រាប់ខ្លួនឯងនោះទេ ។ បើនឹងនាំពុទ្ធសាសនាទៅប្រៀបធៀបមិនត្រូវប្រៀបធៀបនឹងពុទ្ធសាសនាជាន់ក្រោយ ៗ នេះទេ ។ ត្រូវតែប្រៀបធៀបនឹងសាសនាជាន់ដើមកើតឡើងក្នុងជំនាន់ជាមួយគ្នា ទើបយុត្តិធម៌ត្រឹមត្រូវល្អ ។ បើលែងតែលទ្ធិ ហ្សូរោអាស្ត្រីយ៉ានិស្ម៍ (Zoroastrianisme) ចេញពួកអ្នកប្រកាន់សែនព្រេនមុនពុទ្ធសាសនានោះ សុទ្ធតែជាអ្នកប្រកាន់ថាជាសាសនាសម្រាប់ជាតិរបស់ខ្លួន ដោយគ្រាន់តែមានវេទមន្តបន្តិចបន្តួចតាមលទ្ធិសាសនាបុរាណ ៗ មានមនុស្សជំនាន់ដើមបំពួកខ្លះប្រកាន់គោរពរូបឬគ្រឿងឬសត្វជាសរណៈដោយមានសង្ឃឹមថា នឹងជួយស្រោចស្រង់គេឲ្យផុតពីសេចក្តីលំបាកឬគ្រោះថ្នាក់បាន ។

ឯពុទ្ធសាសនាមិនមែនដូច្នោះទេ ជាសាសនាធំមួយនៅក្នុងលោកនេះប្រកាសផ្សាយដល់មនុស្សគ្រប់ជាតិ នឹងគ្រប់ ៗ ប្រទេស មិនរើសជាតិមិនរើសស្រុក សុទ្ធសឹងនៅក្រោមច្បាប់តែមួយ ស្មើភាគគ្នាហើយឲ្យយុត្តិធម៌យ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ ជាសាសនាបន្ទាបង់នូវសេចក្តីទុក្ខសោកដល់អ្នកគោរពប្រតិបត្តិគ្រប់ជាន់គ្រប់ថ្នាក់ ទុកជាមានជាតិនឹងវណ្ណៈផ្សេងគ្នាក៏ដោយហើយមនុស្សទាំងអស់ អាចធ្វើខ្លួនឲ្យរួចស្រឡះពីគំនរទុក្ខដោយគោរពប្រតិបត្តិតាមព្រះធម៌របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រោះសាសនានេះ

មិនមែនទូន្មានត្រឹមតែធ្វើកាយវាចាឲ្យស្អាតបរិសុទ្ធប៉ុណ្ណោះទេ ជាសាសនាជម្រះខាងផ្លូវចិត្តឲ្យបរិសុទ្ធទៀតផង ជាសាសនាមិនប្រកាន់យកទេវតាមារព្រហ្មយមយក្សស្ថានសួគ៌ បេតក្ខតជាគោលចារិក ប៉ុន្តែជាសាសនាបង្កើតឲ្យមានការរាប់អានជាបងប្អូនក្នុងចំណោមមនុស្សជាតិ ហើយឲ្យមានមេត្តាចិត្តមិនមានកំណត់ ជាសាសនាប្រកាសសេចក្ដីរំលត់ទុក្ខ និងបដិបទានាំទៅកាន់ទីរំលត់ទុក្ខដល់សត្វលោកទូទៅ ។

ការដែលនឹងករកដើមគំនិត ដែលពុទ្ធសាសនាគិតបង្កើតឲ្យមានវិជ្ជាខាងព្រះអភិធម្ម និងចិត្តវិជ្ជារបស់ពុទ្ធសាសនាឡើងនេះនឹងនាំឲ្យមានសេចក្ដីតវែងឆ្ងាយទូលាយណាស់ ។ ក្នុងទីនេះ គ្រាន់តែពន្យល់ថា វិជ្ជាទាំងពីរនេះកកើតប្រហែលឡើង មានទំនងទាក់ទងមកអំពីគម្ពីរឧបនិស័ទ (និយាយអំពីព្រហ្មវិទ្យា) និងលទ្ធិម៉ាតេរីយ៉ាលិស្មសង្ខ្យា (Matérialisme de la Sankhya) ប៉ុន្តែពុទ្ធសាសនាមិនទទួលយកលទ្ធិសេនព្រេនដែលជាទំនៀមទម្លាប់និងលទ្ធិសាសនាហិណ្ឌូ (ព្រាហ្មណ៍) នោះឡើយ ពុទ្ធសាសនារើសយកតែវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់ ជារបស់លទ្ធិសាសនាទាំងនេះមកប្រើប្រាស់រៀបចំជាវិជ្ជាព្រះអភិធម្ម និងវិជ្ជាដែលនិយាយពីចិត្ត ។

សេចក្ដីប្រកាសជាដម្បូងរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា គឺសេចក្ដីពិតដ៏ប្រសើរ ៤ ប្រការ ឬអរិយសច្ច ៤ ដែលពោលពីកំណើតនៃសេចក្ដីទុក្ខ គឺ

១ — សេចក្តីទុក្ខត្រូវមានប្រចាំនឹងជីវិតសត្វក្នុងលោក ។

២— ជីវិតបុរសបុគ្គលកើតមកក្នុងលោកជាប់ទាក់ទងមកអំពីតណ្ហា ។ នេះតែងបន្តភ្ជាប់ជីវិតបុគ្គលនឹងកង់កាំនៃសង្សារចក្រ ។

៣ — ការលះបង់តណ្ហានេះចេញបាន ជាហេតុផ្តាច់ជីវិតនេះ (មិនឲ្យទៅកាន់ភពថ្មី) ។

៤ — ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់ប្រកាសផ្លូវរំលត់ទុក្ខ ។

ព្រះពុទ្ធសាសនានឹងព្រះធម៌តែងប្រកាសបើកផ្លូវនាំទៅកាន់ទីរំលត់ដល់ពុទ្ធបរិសទ្យទៅ ។ ចំណែកឯអ្នកទើបចូលមកកាន់ពុទ្ធសាសនាត្រូវប្តេជ្ញាខ្លួនជាឧបាសក ចំពោះព្រះសក្យមុនី ដោយបញ្ចេញពាក្យប្រគល់ខ្លួនដល់ព្រះរត្នត្រ័យថា ខ្ញុំព្រះករុណាសូមចូលជ្រកកោនចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ នឹងព្រះសង្ឃជាទីពឹងទីរឭក ។

ព្រះសង្ឃ ឬក្រុមជនទុំដ៏សុចរិតនេះហើយ ដែលលោកទ្រទ្រង់ពុទ្ធ-សាសនាទុកឲ្យគង់វង្សស្ថិតស្ថេរហូតមក ហើយដឹកនាំពួកពុទ្ធបរិសទ្យឲ្យប្រតិបត្តិតាមច្បាប់ព្រះពុទ្ធសាសនា-មិនឲ្យកើតកើនផ្តេសផ្តាស ដែលនាំឲ្យខូចខាតដល់ក្រឹត្យវិន័យក្រុមពួកពុទ្ធបរិសទ្យ ។ ហេតុនេះបានជាពួកសាវករបស់ព្រះសិទ្ធត្ថមានកំឡាំងកសាងវិហារ សាលាវត្តកើតឡើងជាចំនួនច្រើន ។ ប៉ុន្តែបើពោលតាមយោបល់របស់លោកប៊ែរស៊ុង (Mr. Bergson)

វិញ លោកអ្នកប្រាជ្ញធំនេះយល់ថា សាសនាគ្រិស្តជាសាសនាជាន់ខ្ពស់ ៗ ជាងសាសនាទាំងអស់ ព្រោះគ្រិស្តសាសនាប្រកបដោយវត្តបដិបត្តិដ៏ធំទូលាយហើយដោយមានបន្ទាល់សាក្សីដែលឃើញច្បាស់ គឺការកសាងអារាមឡើងជាចំនួនច្រើន ៗ បើលោកបែរសុងឃើញដំខ្យៃសាសនានោះ ទីងចំនួនវត្តអារាម ពុទ្ធសាសនាក៏មិនចាញ់គ្រិស្តសាសនា ឯចំនួនពុទ្ធបរិសទ្យក៏មានច្រើន នៅប្រទេសខ្លះដូចជាស្រុកទីបេត៍ មានចំនួនបរិសទ្យចូលទៅនៅគប់រៀនសូត្រក្នុងវត្តដល់ទៅ ១ ភាគក្នុង ៣ ភាគនៃបណ្តាពស្រុកក្នុងស្រុក ចំណែកឯស្រុកដទៃទៀតដូចជានៅស្រុកសៀមនឹងស្រុកខ្មែរ មានចំនួនក្មេងកំឡោះចូលទៅនៅបួសរៀនក្នុងវត្តស្ទើរតែគ្រប់រូប (យើងយល់ថាមិនចាញ់គ្រិស្តសាសនាត្រង់កន្លែងណាសោះឡើយ)-ៗ

ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ក៏ដូចជាព្រះយេស៊ូដែរ មិនកត់ត្រាឬសរសេរក្បួនខ្នាតទុកដោយខ្លួនលោកឡើយ ៗ ឯក្បួនច្បាប់ដែលបានតារតារិកទុកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ដោយពួកសាវករបស់លោកបានរួបរួមបង្ក្រងទុកមកជាក្បួនច្បាប់ សម្រាប់ជនជាន់ក្រោយរៀនសូត្ររហូតមក ៗ ឯក្បួនច្បាប់ពុទ្ធសាសនា នៅចំណែកខាងត្បូងរលែកចែកចេញជារឿងធំ ៗ មាន ៣ ចំណែកហៅថា ត្រីបិដក ប្រែថា "កញ្ជើបី" ៗ

១— វិនយបិដក ជាច្បាប់សម្រាប់ព្រះសង្ឃចែកចេញជា ៣ ក្រុមគឺ

ក— បាតិមោក្ខ ច្បាប់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ។

១ — មហាវគ្គ ច្បាប់បំបួសនឹងច្បាប់សិក្ខាសាជីវៈរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។

គ --ចុល្លវគ្គ ច្បាប់សម្រាប់ប្រើប្រាស់គ្រឿងបរិក្ខារទូទៅ ។

២ — ព្រះសូត្រជាចំនួនច្រើនជាព្រះឱវាទរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធ តាំងអំពីទ្រង់សំដែងព្រះបឋមទេសនានៅក្រុងពារាណសី រហូតដល់ចូលព្រះនិព្វានជាទីបំផុត ។

៣ — អភិធម្ម បែបរៀនខាងបរមត្ថវិជ្ជា ។

គម្ពីរដីកាអស់នេះហើយដែលជាគោលសំខាន់ស័ក្តិសិទ្ធិនៃព្រះពុទ្ធ-សាសនា នាំឲ្យកើតក្បួនច្បាប់អក្សរសាស្ត្រយ៉ាងស្តុកស្តម្ភឡើងទៀតផង ។

ដំណឹងផ្សេងៗ

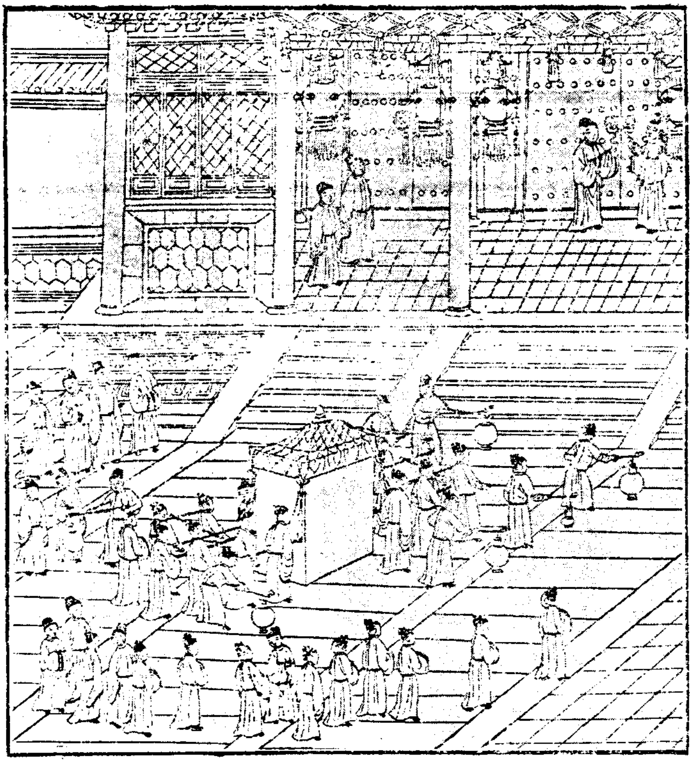

៤១ — អំពីអាវាហវិវាហមង្គល

(មើលសេចក្ដីពន្យល់ទំព័រ ២៩)

ព្រះពុទ្ធសាសនាបាត់ទៅពីប្រទេសឥណ្ឌៀ
ដោយហេតុយ៉ាងណា?

ខេមររង្សី ប្រែនិងរៀបរៀង

(តនិងចប់)

លទ្ធិមហាយានបានចាប់ចំរើនឡើងយ៉ាងស្រួកនេះ បានកសាងបដិមាឡើងជាច្រើន តាមដោយពិតនោះ ព្រះពុទ្ធបដិមាអង្គដំបូងនោះបានចាប់កសាងឡើងតាំងអំពីក្នុងសម័យនៃព្រះបាទកនិស្កៈនៃនគរកុសាណ តាំងអំពីលទ្ធិមហាយានចាប់ផ្សាយឡើង ៗ កាលណា ការសាងព្រះរូបបដិមា ព្រះពោធិសត្វឡើងមានចំនួនច្រើនស្អេកស្កាស់ នៅឱកាសដែលកំពុងនិយមសាងព្រះបដិមាពោធិសត្វអស់នោះ ក៏កើតគំនិតគិតកសាងរូបទេវធីតាផ្សេង ៗ ថែមទៀតជាដំណាង ដូចជា "ប្រជ្ញាបារមិតា" "តារា" និង "វិជយ" ដើម្បីជាទីគោរពក្រាបសំពះ ៗ ឯវិហារ, សាលាសម្រាប់ពោធិសត្វអស់នេះ គេក៏កសាងឡើងនៅស្ថានទីខ្លះទៅ ទាំងទ្រព្យសម្បត្តិជាចំនួនច្រើនបានចាយវាយទៅក្នុងការប្រកបពិធីផ្សេងៗ ព្រះសូត្រវែង ៗ ចំពួក "បានបុណ្យ" ក៏មានចំនួនច្រើនជាងខាងពួកហីនយាន គេក៏បានតែងឡើងជាចំនួនច្រើនសូត្រ បណ្ដាសូត្រអស់នេះសុទ្ធតែសូត្រវែង ៗ ហើយលំបាកសូត្រផង ទើបបង្រួមសូត្រនីមួយ ៗ ឲ្យសល់នៅត្រឹម ២-៣ បន្ទាត់ប៉ុណ្ណោះ លុះតមកព្រះសូត្រដែលនៅសល់ត្រឹម -៣ បន្ទាត់នោះក៏នៅតែយល់ថាវែងពេក ទើបគេនាំគ្នាកាត់ព្រះសូត្រអស់នោះទៅជាមន្ត្រ មានត្រឹម ២-៣ តួអក្សរវិញ ដើម្បីឲ្យស្រួលទន្ទេញ (ដូចជាក្នុងវេលានេះ "ឱម មណីបទ្មេហ៊ុម" សម្រាប់ពួកទីបេតាំង "នមោ

ហូ រេង គេ ក្យូ" សម្រាប់ពួកជប៉ុននិកាយ និជិរេន-អ្នកប្រែ) ។ បណ្ដាមន្តខ្លីៗអស់នេះដល់តមកក្នុងវេលាក្រោយ ក្លាយទៅជាទីកើតនៃលទ្ធិវិធីមួយទៀតហៅថា "មន្តយាន" ឬជាវិធីមួយដែលធ្វើឲ្យបានសម្រេចនូវវិមុត្តិភាពដោយការទន្ទេញត្រឹម "មន្ត" នោះប៉ុណ្ណោះ ។

បានពោលមកពីខាងដើមរួចហើយថា ពួកហីនយានទទួលរ៉ាប់រងវិធី ៣ យ៉ាង ដែលជាឧត្ដមគតិនាំឲ្យបានសម្រេចវិមុត្តិតាមចំណង់របស់អ្នកដែលប្រាថ្នា ។ ឧត្ដមគតិរបស់និកាយនេះជាទំនាស់គ្នានឹងនិកាយមហាយានដែលទូន្មានថា មនុស្សគ្រប់ៗរូបទុកជាមាននិស្ស័យ ឬឥតនិស្ស័យក៏ដោយ កាលបើខំចំរើនតាមលំអានរបស់គេហើយ តែងបានសម្រេចដល់វិមុត្តិទាំងអស់ ក្រៅអំពីនេះលទ្ធិមហាយានទូន្មានទៀតថាអ្នកដែលខំបំពេញសេចក្ដីព្យាយាមដើម្បីឲ្យបានសម្រេចដល់ពុទ្ធភូមិនោះ មិនបាច់ប្រតិបត្តិតាមវិន័យសិក្ខាសព្វគ្រប់ទេ ហេតុនេះហើយបានជាការប្រតិបត្តិតាមធម្មវិន័យក៏កាន់តែខ្ជីខ្ជាឡើងជាលំដាប់ដរាបដល់ការផឹកទឹកស្រវឹងនិងប្រព្រឹត្តអបាយមុខផ្សេងៗក៏មានឡើង ។ ពួកដែលស្ម័គ្រចិត្តចូលជាសមាជិកក្នុងលទ្ធិនេះ តោងត្រូវពួកនេះពិនិត្យល្បងជាច្រើនជាន់ច្រើនថ្នាក់ ទើបចូលទៅនៅក្នុងពួកគេបាន ។ ពួកនេះក្នុងកាលដែលមានមនុស្សគោរពរាប់អានតិច គេនាំគ្នាផ្សាយលទ្ធិរបស់គេដោយឧបាយស្ងាត់ៗហើយប្រកាស

ខ្លួនឲ្យគេដឹងថា ខ្លួនជាអ្នកកាន់លទ្ធិមហាយាន ឬនឹងពោលថា ពួកនេះយកលទ្ធិមហាយានជាគ្រឿងបំបាំងមុខក្នុងការប្រកាសផ្សាយលទ្ធិរបស់ខ្លួន ហើយនាំគ្នាប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់ផ្សេងៗ ដូចមានពណ៌នាមកនេះ ។

ពួកមហាយាននេះមិនមានវិន័យជារបស់ខ្លួនទេ ទើបទទួលយកវិន័យរបស់ពួក "សវ៌ាស្តិវាទ" មកប្រើ ហើយនាំគ្នាបព្វជាឧបសម្បទាតាមវិន័យអស់នេះ ក្រៅពីប្រតិបត្តិតាមលទ្ធិពោធិសត្វដូចពោលរួចមកហើយ ពួកនេះនាំយកលទ្ធិទំនៀមរបស់ពួក "តន្ត្រិក" (Tantric) និង "វជ្រយាន" (vajrayana) ដែលជាលទ្ធិអាក្រក់ៈថាកទាបយកមកប្រើប្រាស់ទៀតផង ។ កាលព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាចូលមកប្រឡូកប្រឡំនឹងលទ្ធិទាំងពីរនេះ រមែងញ៉ាំងព្រះពុទ្ធសាសនាឲ្យដល់នូវសេចក្ដីវិនាសដោយឆាយ ៗ

ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ៨ នៃគ្រិស្តសករាជ ពុទ្ធសាសនាគ្រប់ៗនិកាយប្រែត្រឡប់មកកាន់លទ្ធិមហាយានៗនេះ ក្នុងខណៈនោះគ្រាន់តែជាឈ្មោះ ១ របស់លទ្ធិ "វជ្រយាន" ប៉ុណ្ណោះ ។ ឯកាទធម្មទាន ឬធម៌អាថ៌ផ្សេងៗ របស់ព្រះពុទ្ធ គេនាំគ្នាបោះបង់ចោលអស់ បែរជានាំគ្នាយកចិត្តទុកដាក់គោរពលទ្ធិផ្តេសផ្តាសអស់នោះ ។ ព្រះភិក្ខុសង្ឃក្នុងខណៈនោះទុកជាស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវពស្ត្រតាមព្រះពុទ្ធក៏ដោយ តែចិត្តគំនិតរបស់

លោកអស់នោះពេញទៅដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លាក្នុងលទ្ធិវជ្រយាន ។ អ្នកផ្សាយលទ្ធិនេះ ទុកជាអ្នកប្រាជ្ញឬជាគ្រូឯកក៏មានទំនងមិនខុសឆ្ងាយពីមនុស្សធម្មតាលេលាប៉ុន្មានទេ ភាសាសំដីដែលគេនិយាយនោះជាភាសាអាថ៌កំបាំង (កម្រនឹងចូលចិត្តសេចក្ដីបាន) ឬដែលហៅថា " សន្ធយភាសា " ជាសំដីដែលមានសេចក្ដីប្រើបានជា ២ ផ្លូវ ទាំងខាងផ្លូវកាមារម្មណ៍ ទាំងខាងផ្លូវចិត្តវិជ្ជា ។

ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ៧ នៃគ្រិស្តសករាជព្រះបាទ "ឥន្ទ្រភូតិ" ទ្រង់គ្រងនគរឧរិស្សា (Orissa) នឹងអ្នកប្រាជ្ញឯទៀតនាំគ្នាព្យាយាមធ្វើឲ្យប្រជាជនយល់ថា វិធីរបស់លទ្ធិ " តន្ត្រិក " នេះអាចប្រសិទ្ធីញុំាងអ្នកប្រតិបត្តិឲ្យសម្រេចបានគ្រប់ផ្លូវ ។ ក្នុងការសរសេរសេចក្ដីអ្វីមួយ ពួកនេះនិយមប្រើពាក្យប្លែកៗ ដែលមានសេចក្ដីជ្រៅកំបាំងលាក់លៀបដាប់តាមក្រោយផង ដូចជាប្រើពាក្យថា "ឧបាយ" សម្រាប់បុរស "ប្រាជ្ញា" សម្រាប់ស្ត្រី "អម្ឫត" សម្រាប់ស្រា ដូច្នេះជាដើម ។ លុះតអំពីសតវត្សរ៍ទី ៨ ដល់ទី ១២ នៃគ្រិស្តសករាជ ពុទ្ធសាសនានៅប្រទេសឥណ្ឌានោះក៏ដល់នូវសភាពស្មោកគ្រោកគ្រខ្វក់ ទាំងពុលស្រវឹងជាទីបំផុត ។

ក្នុងលទ្ធិ "វជ្រយាន" នេះមានលោក "អ្នកសម្រេច" ឬដែលហៅថា "សិទ្ធ" ចំនួន ៨៤ អង្គ អស់លោកអ្នកសម្រេចនេះហើយដែល

មានការចិញ្ចឹមជីវិតប្លែកៗ ច្រើនតែនៅក្នុងព្រៃ ហើយមិនប្រើគ្រឿងបិទបាំងកាយ ប្រើលលាក្បាលខ្មោចជាភាជនៈសម្រាប់ដាក់ទឹកសុរា ពួកនេះនៅរួមគ្នាដោយឡែក ប្រសិនបើអ្នកណាមួយរំលងចូលទៅក្នុងដែនជាលំនៅរបស់គេហើយ គេខឹងជាពន្លឹក ។

អំពីប្រជាជនឥណ្ឌៀក្នុងសម័យនោះ

លុះនាំគ្នាគោរពក្នុងលទ្ធិតន្ត្រិកនេះទៅ លែងប្រព្រឹត្តតាមធម្មក្រិត្យ ឬសីលធម៌ដ៏ល្អតទៅទៀត ប្រែចិត្តគំនិតទៅនិយមរាប់អានក្នុងអំពើអាក្រក់នានាប្រការវិញ ។

ពួកលទ្ធិតន្ត្រិកនេះមានឥទ្ធិពលធំណាស់ក្នុងជាន់នោះ ទើបធ្វើឲ្យស្ដេចអង្គខ្លះនៅសម័យនោះគាន់ទទួលទំនុកបម្រុង ជប់លៀងពួក "អ្នកសម្រេច" ព្រមទាំងបរិស័ទ្យបរិវារជាសិស្សានុសិស្ស ពួកនេះរាត់ធ្វើពិធីកម្មផ្សេងៗ តាមលទ្ធិតន្ត្រិក ដើម្បីស្ដេចជាម្ចាស់ផែនដី ចួនកាលមានស្ដេចអង្គខ្លះលើកកូនក្រមុំឲ្យទៅ "អ្នកសំរេច" អស់នោះក៏មាន ។

ក្នុងខណៈដែលប្រជាជនឥណ្ឌៀកំពុងពុលស្រវឹង ប្រាសចាកសីលធម៌ទីពឹងអប់រំចិត្ត ថែមទាំងលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ ដែលមានការប្រកាន់វណ្ណៈជាធំនោះ បានគ្របសង្កត់ពួកនេះ ឲ្យកាន់តែថោកថយចុះទៅ

ទៀតជាលំដាប់ ៗ ក្នុងខណៈដែលពួកនេះកំពុងពុលស្រវឹងនឹងលទ្ធិតន្ត្រិក នោះ កងទ័ពដ៏ធំសំបើមរបស់ពួកមូស្លិមក៏លើកពលមកពីទិសខាងលិចឆៀងខាងជើង ប្រហែលនឹងខ្យល់ព្យុះមួយយ៉ាងធំ បក់បោកសំអាតផ្ទៃមេឃឲ្យស្រឡះទៅដោយឆាប់រហ័ស បណ្ដាវិហារសាលា កុដិ និងទ្រព្យសម្បត្តិជាគ្រឿងបូជាដ៏មានដំឡៃក្រៃលែងក្នុងគ្រានោះ ដែលពុទ្ធបរិសទ្យបានសន្សំទុកមកកប់ដោយរយឆ្នាំឡើងទៅ ក៏ត្រូវពួកមូស្លិម (មហាហ្ម័ត) បំផ្លាញខ្ទេចខ្ទីអស់ រូបព្រះពោធិសត្វនឹងទេវតាប្រុស-ស្រីគេក៏បោះចោល ហើយដុតបំផ្លាញអស់ឥតមានសល់ មិនមានវត្ថុអ្វីជាគ្រឿងស័ក្តិសិទ្ធិ៍សំរាប់តទល់ឬការពារពួកអ្នកចម្បាំងមូស្លិមអស់នោះបានឡើយ មន្តអាគមឬពិធីកម្មផ្សេង ៗ តាមលទ្ធិ "តន្ត្រិក" ដែលតែងប្រកាន់ថាខ្លាំងពូកែនោះក៏មិនអាចជួយការពារទប់ទល់បានឡើយ ៗ ឯពួក "អ្នកសម្រេច" ឬ "អាចារ្យ" សំខាន់ៗ អស់នោះត្រឡប់ជានាំគ្នាកោតខ្លាចបារមីនៃពួកបច្ចាមិត្រអស់នោះ នៅទីបំផុតក្នុងខណៈដែលពួក "តន្ត្រិក" កំពុងធ្វើពិធីពលីកម្មនិងសូត្រមន្តយ៉ាងក្អេនក្អេចខ្លួនទៅនោះ ផ្ទៃផែនដីនៅប្រទេសឥណ្ឌាខាងជើងក៏ធ្លាក់របូតទៅនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃពួកមូស្លិមយ៉ាងងាយៗ ។

ឧទាហរណ៍ដែលមើលឃើញច្បាស់ក្នុងការប្រកាន់លទ្ធិផ្ដេសផ្ដាសឥតហេតុផលនោះ យើងបានមើលឃើញករណីយកិច្ចរបស់ពួកក្សត្រវង្ស

“ប៉ាល:” នៃក្រុងពិហារ (Bihar) ក្សត្រអស់នេះនាំគ្នាជឿប្រកាន់ថា ទេព្ដាប្រុស-ស្រីក្នុងលទ្ធិ “តន្ត្រិក” អាចជួយការពារឲ្យផុតពីភ័យអន្តរាយទាំងពួងបានជាប្រាកដ ទើបទ្រង់កសាងវិហារធំមួយសម្រាប់លទ្ធិ “តន្ត្រិក” ក្នុងនគរ “ឧទន្តបុរី” តែតមកមុខគួរឲ្យសង្វេគណាស់ ដោយមានក្សត្រអង្គមួយចុងព្រះរាជវង្សនេះព្រមចុះចាញ់យ៉ាងរាបទាប ចំពោះមុខមេទ័ពមូស្លីមម្នាក់ ដែលមានពលទាហានសេះត្រឹម ២០០ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ឯរូបបដិមារបស់ទេពធីតាឈ្មោះ “តារា” ដែលធ្លាប់ប្រកាន់ថាជារូបស័ក្ដិសិទ្ធិណាស់ ក៏ត្រូវដៃពួកមូស្លីមទំលាយចោលអស់ទៅ ភិក្ខុ-សង្ឃរាប់ជាចំនួនពាន់ ក៏ត្រូវពួកមហាហ្មត់កាប់សម្លាប់ចោលឥតត្រាប្រណី វិហារសាលាកុដិក៏ត្រូវដុតបំផ្លាញចោលអស់រលីង ។ ទុកជាមានការបង់ខាតនាំឲ្យវិនាសយ៉ាងធំ ស្ទើរតែមិនមានអ្វីទុកជាកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់ពុទ្ធសាសនាក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែបានប្រយោជន៍ដោយយ៉ាងដែរ គឺធ្វើឲ្យប្រជាជនដឹងខ្លួនថាខ្លួនអាល័យតែរវើរវាយជឿផ្ដាប់មុខក្នុងលទ្ធិ “តន្ត្រិក” នឹងជាហេតុឲ្យប្រជាជនភ្ញាក់រឭកអំពីសន្ទប់មកជាយូរអង្វែងនោះឡើងវិញបាន ។

មុននឹងបញ្ចប់ប្រវត្តិសាស្ត្រដោយសង្ខេប ដែលពេញទៅដោយសេចក្ដីចំរើនរុងរឿងខ្ពង់ខ្ពស់ នឹងការសាបសូន្យទៅមុខគួរឲ្យអាណោច

អាធម្ម នៃព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងរយៈកាលដែលពោលមកហើយខាងដើម នេះ យើងឱកាសបន្តិចស្រង់យកប្រស្នាមួយមកវិនិច្ឆ័យជាមុនសិន មុន នឹងបញ្ចប់រឿងនេះ ដើម្បីដោះសេចក្តីសង្ស័យងឿងឆ្ងល់ទាំងខាងពួក ព្រាហ្មណ៍ទាំងខាងពួកពុទ្ធសាសនិកជន ទាំងពីរពួកនេះត្រូវពួកមុស្លិម បៀតបៀនដូចគ្នាហើយត្រូវកាប់សម្លាប់មិនរើសមុខដូចគ្នា ចុះហេតុអ្វីខាង សាសនាព្រាហ្មណ៍នៅមានជីវិតរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ចំណែកខាង ពុទ្ធសាសនាមិនមានអ្វីសេសសល់នៅសោះឡើយ ? ។

ការឆ្លើយដោះប្រស្នានេះមិនស្រួលលំបាកប៉ុន្មានទេ គឺពួកសាសនា ព្រាហ្មណ៍ សូម្បីខ្លួនជាឃរាវាសក៏មាននាទីជាអ្នកការពារសាសនាយ៉ាង ម៉ឺងម៉ាត់ តែចំណែកខាងពួកពុទ្ធសាសនិកជនវិញ ករណីយកិច្ចដ៏សំខាន់ នេះធ្លាក់នៅក្នុងបន្ទុករបស់ពួកសមណៈតែប៉ុណ្ណោះ ៗ មួយវិញទៀត ការបរិភោគ និងការស្លៀកពាក់របស់ពួកព្រាហ្មណ៍មិនមែនជាគ្រឿងប្លែក ភ្នែកដូចជាពួកស្រមណៈក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជាអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់ ពណ៌លឿង ហើយនៅរួបរួមគ្នាក្នុងអារាមតែមួយ ៗ ពិតមែននៅក្នុង ឱកាសនោះ មានពួកព្រាហ្មណ៍ខ្លះជាអ្នកកាន់លទ្ធិ "តន្ត្រិក" ខ្លះដែរ តែ នៅមានពួកព្រាហ្មណ៍ ដែលតាំងនៅក្នុងសីលធម៌ល្អជាទីគោរពរបស់ ប្រជាជនទាំងឡាយក៏គង់នៅមាន ឯពួកភិក្ខុក្នុងសម័យនោះ ជាអ្នកទម្រង់

អំពីស្រុកចិន

ពិតមែនតែមានជាតិចិនច្រើននៅស្រុកខ្មែរយើង ប៉ុន្តែយើងស្គាល់ស្រុកនេះតិចណាស់ ។ ព្រះរាជបណ្ណាល័យទើបនឹងបានទទួលសៀវភៅភូមិសាស្ត្របៀបដំនួញនៅស្រុកចិន ដែលលោកកើណោយុន បានរៀបរៀង ហើយបោះពុម្ពនៅក្រុងសៀងហៃ ។ យើងសូមអធិប្បាយអំពីអាណាខេត្តខ្លះដែលនៅក្នុងនគរធំនេះ ជូនលោកអ្នកដែលមើលសៀវភៅកម្ពុជសុរិយាទាំងអម្បាលម៉ាន សេចក្ដីអធិប្បាយ គឺយើងដកស្រង់អំពីសៀវភៅភូមិសាស្ត្ររបស់លោកកើណោយុននេះ ។

តាំងពី គ. ស. ១៩១២ ស្រុកចិននៅជាស្រុករេពុយព្លិក មានខេត្ត ២៨ មានស្រុកឯទៀតនៅក្រោមឱវាទ មានស្រុកមង្គូលីនិងស្រុកទីបេតជាដើម នគរចិនបានជាឈ្មោះដូច្នេះ មកអំពីបង់ទុកកេរ្តិ៍ពាក់ដល់ពង្សមហាក្សត្រមួយផ្សេងនៅស្រុកនុ៎ះ តែគេហៅស្រុកចិនថា ស្រុកព្រៃប្ដ អាណាចក្រកណ្ដាល ។

ពីខាងត្បូងស្រុកចិននៅជាប់នឹងស្រុកដែលយើងបានស្គាល់ទាំងអស់គ្នា គឺស្រុកភូមាដែលជាស្រុកចំណុះអង់គ្លេស ហើយនឹងស្រុកតុងកឹងដែលនៅប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីនខាងជើង ពីខាងលិចស្រុកចិនជាប់នឹងស្រុកឥណ្ឌារបស់អង់គ្លេស ពីខាងកើតជាប់នឹងមហាសមុទ្រមួយយ៉ាងធំ គឺសមុទ្រចិន ។

ពន់ពេកក្នុងការប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិតាមសីលធម៌ ហើយនាំគ្នានិយមលទ្ធិ "តន្ត្រិក" ហេតុនេះបានជាតមកសម័យក្រោយ ពួកភិក្ខុសង្ឃដែលខំព្យាយាមកសាងវិហារ សាលា ដែលវិនាសខូចខាតទៅដោយស្នាដៃបច្ចាមិត្រ ទើបឥតមានទាយកទាយិកាជួយទំនុកបំរុងសោះឡើយ ព្រោះគេអស់សេចក្ដីជ្រះថ្លាទន់ខ្លួនដែលជាអ្នកប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះជាយូរអង្វែងមកហើយ ។

បណ្ដាបុណ្យវត្ថុផ្សេង ៗ ដែលដឹកទៅប្រទះឃើញនៅម្រឹគទាយវន (ឥឡូវនេះហៅសារណាថ) មិនមានបុណ្យវត្ថុដែលចាប់កសាងក្នុងសម័យក្រោយសតវត្សរ៍ទី ១២ នៃគ្រិស្តសករាជឡើយ ។ វិហារដែលកសាងឡើងនៅសម័យក្រោយបង្អស់ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ជារបស់ព្រះរាជិនី "កុមារទេវី" ដល់មកសម័យនេះ ក៏កប់លិចនៅទីដីព្រមទាំងសំណាកបុណ្យវត្ថុឯទៀតៗជាធម្មតា តែចំណែកឯវិហារ "វិសូនាថ" ដ៏មានដំឡៃរបស់ពួកហិណ្ឌូ ដែលតាំងនៅមិនសូវឆ្ងាយពីសារណាថប៉ុន្មានគីឡូម៉ែត្រទេ ទាំងធ្លាប់ត្រូវពួកមុស្លិមកំទេចចោលដល់ទៅ ៣ លើក តែគេបានរៀបចំកសាងឡើងវិញដល់ទៅ ៣ ដងដែរ ដល់មកឥឡូវនេះក៏នៅគង់ទ្រង់ល្អ ។

លោកសង្ឃឡាម៉ា "តារានាថ" (Tàrànatha) បានសរសេរទុកក្នុងសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រពុទ្ធសាសនា" របស់លោកថា "បណ្ដាពួក

សង្ឃ (ពុទ្ធសាសនា) កាលត្រូវពួកមុស្លិមសម្លាប់និងប្រទូសរ៉ាយ កាលពីសតវត្សរ៍ទី ១២ នោះ ក៏នាំគ្នារត់ទៅនៅស្រុកទីបេតខ្លះ និងប្រទេសឯទៀតៗខ្លះ ក្រៅប្រទេសឥណ្ឌា ។ កាលបើពួកព្រះសង្ឃមិនមានហើយ ឯវិហារសាលាផ្សេងៗ ក៏ត្រូវគេកំទេចបោលអស់ទៅ ពួកពុទ្ធសាសនិក-ជនគោរពតែនាំគ្នាប្រែប្រួលទៅតាមហេតុការណ៍ក្នុងជាន់នោះ ហើយមានចំនួនច្រើនដែលនាំគ្នាទៅចូលកាន់លទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះពួកព្រាហ្មណ៍ក៏ជាជាតិជាមួយ ទាំងមានការទាក់ទងគ្នាតាំងពីដើមរហូតមក ចំណែកពួកដែលសេសសល់ ក៏ប្រែត្រឡប់ប្តូ ត្រូវបង្គាប់ឲ្យកាន់សាសនាមហាម៉ាត់ទាំងអស់ ដែលជាសាសនាមានឫទ្ធិអំណាចធំក្នុងសម័យនោះ ហេតុនេះហើយបានជាពុទ្ធសាសនាលត់សាបសូន្យទៅពីប្រទេសឥណ្ឌា រលីងដែលជាស្រុកកំណើតរបស់ខ្លួន ។

ទេជរស្មី

ប្រែចេញពីកាសែតធម្មចក្ក ប្រចាំខែអាព្រិល - ម៉េ ១៩៣៩ ដែលសាមណេរសៀម ១ រូប នៅស្រុកសាណាថ ប្រទេសឥណ្ឌាប្រែចេញពីភាសាអង់គ្លេស ដែលមានចុះផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្ដីស្រុកលង្កា ។

១២— អំពីទ្រង់ជួបប្រទះនឹងមនុស្សជរា

(មើលសេចក្ដីពន្យល់ទំព័រ ២៩)

(តពីខ្សែ ៤ មក)

១០ — អំពីការទ្រង់បាញ់ប្រឡងធ្នូសរ

ព្រះបរមពោធិសត្វទ្រង់ចាប់ធ្នូនឹងកូនសរដែលគេដំឡើងថ្វាយហើយ ព្រះអង្គទ្រង់បាញ់ទៅ កូនសរនោះបានទម្លុះស្គរដែក ៧ ជាន់ ដែលគេធ្វើជាយន្តរូបជ្រូកព្រៃ ហើយបានទម្លុះដីបាត់ទៅទៀត ។

(រឿងនេះមិនមានសេចក្តីដំណាលក្នុងគម្ពីរប៉ែកខាងហីនយានទេ) ។

១១ — អំពីអាវាហវិវាហមង្គល

លុះដល់ថ្ងៃជាមង្គល ទើបគេនាំព្រះរាជកុមារីដែលបំរុងផ្គុំឲ្យធ្វើជាព្រះជាយារបស់ព្រះសិទ្ធត្ថរាជកុមារនោះមកចូលក្នុងព្រះរាជវាំង ។

១២ — អំពីការទ្រង់ជួបប្រទះនឹងមនុស្សជរា

ក្នុងខណៈនោះ ព្រះពោធិសត្វស្តេចយាងចេញពីក្រុងទៅ ព្រះអង្គបានទតឃើញមនុស្សចាស់ជរាម្នាក់មានស្បែកជ្រីវយុលយារសក់ស្កូវព្រោង ខ្នងកោងកុក មានជងខ្លួនរៀច ដៃកាន់ឈើច្រត់ មានខ្លួនញ័ររំប្រប់សព្វសព៌ាង្គកាយ ។

១៣— អំពីការទ្រង់ប្រទះនឹងមនុស្សជម្ងឺ

ក្នុងសម័យមួយទៀត ព្រះពោធិសត្វស្តេចចេញទៅ ទ្រង់ទតឃើញ មនុស្សឈឺម្នាក់នៅទីនក្ខូវ មានជម្ងឺជាទម្ងន់ មានទុក្ខវេទនាយ៉ាងខ្លាំង ដកដង្ហើមចេញចូលបានដោយលំបាកពន់ពេក ។

១៤— អំពីការទ្រង់ប្រទះនឹងមនុស្សស្លាប់

ក្នុងសម័យមួយទៀតនោះ ព្រះពោធិសត្វស្តេចយាងចេញទៅតាមទ្វារទិសខាងលិច បានទ្រង់ទតឃើញមនុស្សស្លាប់ ។

(នៅមានត)

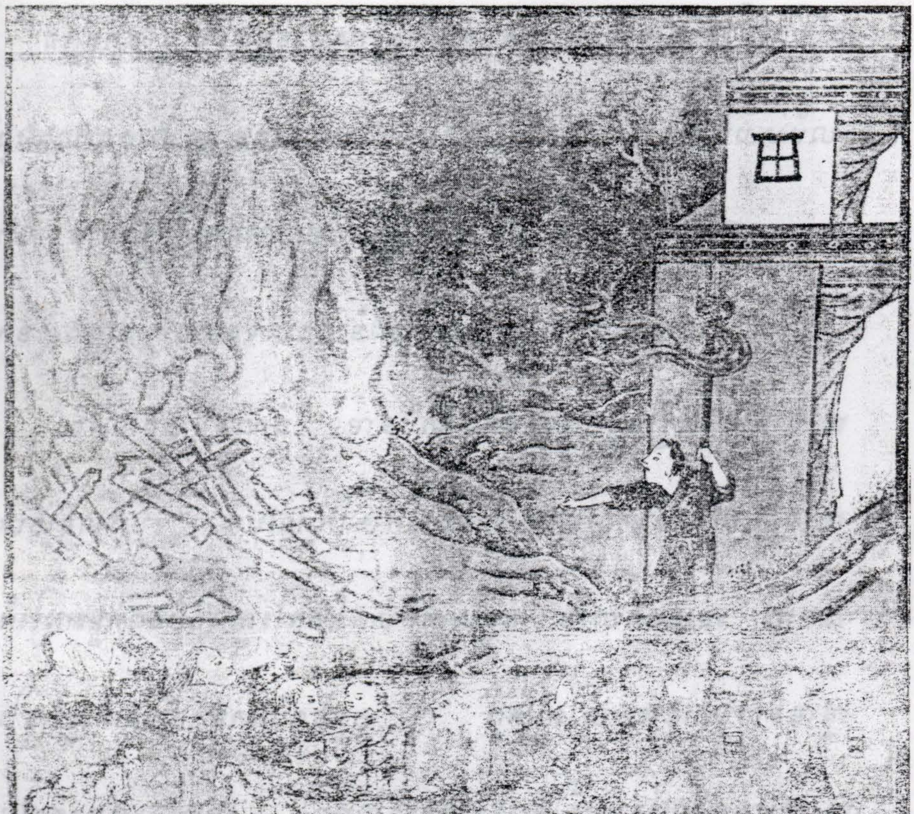

ផ្ទះរបស់ឪពុកធំនឹងម្ដាយមីងរបស់មីលរេប៉ះរលំធ្លាក់បែកដោយអំណាចខ្ដ

ប្រវត្តិមីលរេប៉ះ

(តពីវគ្គ ៤ មក)

ឯពួកកូនប្រុសនិងកូនប្រសាស្រីនិងមនុស្សដទៃទៀត សឹងត្រូវគ្រឿងផ្ទះដែលបាក់រលំធ្លាក់មកនោះសង្កត់ស្លាប់ជាច្រើន ។ ឯម្ដាយរបស់មីល-រេប៉ះ មានចិត្តត្រេកអរណាស់ ក្នុងកាលដែលបានឃើញមន្តអាគមរបស់កូនខ្លាំងពូកែ ល្មមតទល់ផលនឹងពួកចាស់ៗ នៅក្នុងស្រុកបាន ។

ចំណែកខាងឪពុកធំ មានបំណងនឹងសម្លាប់ប្អូនស្រីដែលជាម្ដាយរបស់មីលរេប៉ះ ក៏ប៉ុន្តែអ្នកស្រុកបាននាំគ្នាហាមប្រាមនិងស្តីបន្ទោសថា ពីព្រោះអ្នកឯងមិនស្មោះត្រង់នឹងសំដីរបស់ខ្លួន កាលពីមុននេះ បានជាគ្រោះថ្នាក់នេះធ្លាក់មកលើខ្លួនអ្នក ។ ពួកអ្នកស្រុកទាំងអស់បាននាំគ្នាបំបែកអ្នកវិសេសនេះ ព្រមទាំងម្ដាយនិងប្អូនស្រីរបស់លោកឲ្យទៅនៅដោយឡែកទៅ ។ ខណៈនោះម្ដាយរបស់មីលរេប៉ះ បាននិយាយបញ្ជាក់ឲ្យកូនបានដឹងរឿងនោះ ហើយនិយាយសុំឲ្យកូនកំទេចស្រុកនោះបង់ទៅ ដោយវិធីបង្អុរភ្លៀងមានព្រឹលធំៗ ធ្លាក់ចុះមក ។ លុះអំណើះកាលតមក

មីលរេប៉ះ ដឹងខ្លួនហើយផ្លាស់ចិត្តគំនិតជាថ្មី មានសេចក្តីទឹកស្តាយក្រោយ ដែលខ្លួនបានធ្វើអំពើអាក្រក់មកជាច្រើននោះ មានសេចក្តីរំពឹងពិចារណា ចង់ប្រតិបត្តិធម៌ដែលល្អបរិសុទ្ធវិញ ។ លុះមីលរេប៉ះរិះគិតដូច្នេះហើយ ទើបចេញទៅរកលោកអ្នកប្រាជ្ញធំម្នាក់ឈ្មោះម៉ារប៉ះ ដើម្បីធ្វើខ្លួនធ្វើជាសិស្សរបស់លោក បានទៅជួបនឹងលោកអ្នកប្រាជ្ញនោះនៅទីកាលមួយ ។

(នៅមានត)

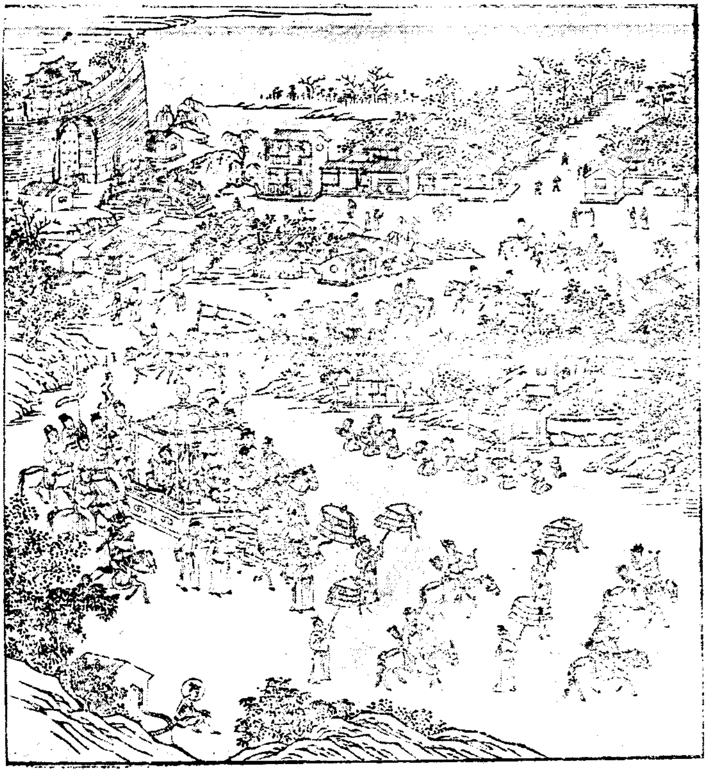

១៣ — អំពីទ្រង់ជួបប្រទះនឹងមនុស្សដម្វី

(មើលសេចក្ដីពន្យល់ទំព័រ ៣០)

អំពីពង្សាវតារ

របស់ប្រទេសសាលដេនិងអស្ស៊ីរី

(CHALDÉE ET ASSYRIE)

ក្នុងខណៈដែលពួកអេស៊ីប្ត៍ កំពុងខ្វល់ខ្វាយស្វែងរកចំណេះខាងការកសាង ការគ្រប់គ្រង និងចម្មក្រិត្យា នៅលើមាត់ទន្លេនីលនោះ ៗ ពួកសាលដេយ៉ាំងនិងអស្ស៊ីរីយ៉ាង តាំងច្បាំងគ្នាមិនសូវមានវេលាឈប់ទាន់ ហើយនៅទីបំផុតបានប្រទះឃើញវិជ្ជាលេខម្យ៉ាង ដែលហៅថាក្បួនទន្ទួន ៗ

ហេតុដែលឲ្យយើងដឹងថា ពួកនេះនៅទីណាៈ យើងគ្រាន់តែស្គាល់ឈ្មោះទន្លេ ២ អន្លើជាមុនសិន គឺទន្លេអ៊ឺយប្រ៊ាតេ (Euphraté) មានបណ្ដោយ ២.៨០០ គីឡូម៉ែត្រ ១ ទន្លេទីគ្រ៍ (Tigre) បណ្ដោយ ២.០០០ គីឡូម៉ែត្រ ១ ទាំង ២ អន្លើនេះ មានដើមទឹកហូរធ្លាក់ពីទួលខ្ពស់ក្នុងប្រទេសអារម៉ានី (Armanie) មានផ្លូវទឹកហូរធ្លាក់ទៅមួយផ្លូវម្នាក់ គឺទន្លេអ៊ឺយប្រ៊ាតេញែកតំរូវទៅខាងស៊ីរី ទន្លេទីគ្រ៍ញែកតំរូវទៅខាងប៉ែរ្ស ហើយហូរទន្ទឹមគ្នាធ្លាក់ទៅក្នុងសមុទ្រមេឌីទែរ៉ាណេ ជិតដល់ទៅសមុទ្រមានសណ្ឋានបត់បែរកគ្នាស្ទើរតែចូលចួបមុខគ្នា នៅចន្លោះទន្លេទាំងពីរនេះមានដីពបធំមួយអន្លើប្រមាណ ២,៧០.០០០ គីឡូម៉ែត្រក្រឡា នៅ

ភ្នំទាំងឡាយនៅស្រុកចិន ដែលមានបរិបូណ៌ដោយលោហជាតិ ដែលយើងបានឮគេនិយាយញយៗនោះ គឺជង់ភ្នំហិមាល័យជាព្រំប្រទល់ស្រុកកុង្គនឹងស្រុកទីបេត៍ ហើយភ្នំដែលខ្ពស់ជាងគេនោះមានកំពស់ដល់ ៨.០០០.ម៉ែត្រ មានជួរខ្ពស់ៗ នៅខែត្រយុនណាន់ ដែលជាប់មកស្រុកតុងកឹង ជួរនោះមានកំពស់ ២.៣០០ ម៉ែត្រពីសមុទ្រ ។

សត្វព្រៃ — នៅស្រុកចិនមានខ្លារខិន ក្ដាន់ ខ្លាធំ ដំរី សេះ លាព្រៃ ជ្រូកព្រៃ ។

សត្វស្រុក — សេះ លា ឧដ្ឋ ចៀម ពពែ គោរមែប (អំពស) មានសត្វបក្សីចំនួន ១.០៣១ ពួក មានពស់និងមច្ឆជាតិទាំងឡាយដ៏ច្រើន ។

រុក្ខជាតិ — នៅភាគខាងជើងស្រុកចិនមានគេប្លាសស្រូវ ល្ង ស្រូវគោជ-សាលី ខ្ទុ ប្នាំ ស្រូវមីយេត៍ ស្រូវអារសឺ (millét, arge) ប្ញស្សី ហើយនិងរុក្ខផលាឯទៀតជាច្រើន ៗ នៅខាងត្បូងស្រុកនេះមានដើមត្រី អំពៅ ក្រូច តែ ចេក ហើយនិងឈើយ៉ាងល្អ ៗ ។

នៅក្នុងស្រុកចិនគេឃើញមានត្បូង ដែក សំណប៉ាហាំងច្រើន មាននៅខាងត្បូងខែត្រយុនណាន់ មានមនុស្សធ្វើការលោហធាតុចំនួន ៣០.០០០ នាក់ មានស្ពាន់ សំណ អំបិល សំណមួយបែបទៀត ដែលគេយកមកសិទ្ធធ្វើជាពុម្ពអក្សរ ពេជ្រដែលនៅក្នុងស្រុកចិនខាងទិស

តំបន់នេះ មានឈ្មោះថា "មេសូប៉ូតាមី" (Mésopotamie) ប្រែថា នៅចន្លោះទន្លេទាំងពីរ ។ ផែនដីចំណែកនេះពាសពេញទៅដោយបឹង ជ្រោះ ជ្រលង ផងអូរ តែដល់មកក្នុងកាលឥឡូវនេះជាទីក្រៀមក្រោះស្ងួតក្រទាំង តែពីដើមមកជាលំនៅនៃមនុស្សរាប់លានបានអាស្រ័យចិញ្ចឹមជីវិតក្នុងគ្រានោះ ដោយមានទឹកមានដីដ៏ជាតិល្អ ស្រូវសាលីក៏ដុះលូតលាស់ល្អ ជួនកាលនៅតំបន់ខ្លះ គេអាចដាំដំណាំក្នុង ១ ឆ្នាំ ៣ ដង ដើមឈើធំៗ មិនសូវសំបូរណ៍ទេ មានច្រើនតែដើមត្នោត តែគេប្រើការបានសព្វគ្រប់ ។ អាកាសក្តៅណាស់ក្នុងរដូវក្តៅ រងាខ្លាំងក្នុងរដូវរងា ដោយមានខ្យល់ទិសខាងជើងបក់មកពីទួលខ្ពស់នៃប្រទេសអារម៉ានី ធម្មជាតិដីនៅតំបន់នោះធ្វើឲ្យប្រជាជនជាអ្នកមានគំនិត ហើយទឹកដីអាកាសបង្គាប់ឲ្យក្រោកធ្វើការងារជានិច្ច ។

មនុស្សដំបូងដែលមកនៅក្នុងដែននេះ គឺពួកជាតិសាលដេយ៉ាំងតាំងភូមិប្រទេសនៅជិតមាត់ទឹកចិញ្ចឹមជីវិតយ៉ាងស្ងប់ស្ងាត់ ជីកព្រែក, ទប់ទឹក, សាងក្រុង, តាំងរដ្ឋបាល, ស្វែងរកចំណេះខាងផ្លូវសាសនានិងវិជ្ជាការផ្សេងៗ កាលមនុស្សពួកនេះកាន់តែមានចំនួនច្រើនឡើងក៏នាំគ្នាឡើងមកលើបន្តិចម្តងៗ តាមបណ្តោយទន្លេទីគ្រ៏ហើយនាំគ្នាទៅអាស្រ័យនៅតាមភូមិប្រទេសដែលដេរដាសដោយភ្នំ ទើបក្លាយទៅជាពួកមួយទៀត ហៅថា "អស្ស៊ីរីយ៉ាង" (Assyrien) តែភូមិប្រទេសដែលពួកនេះមកតាំង

នៅមិនមានដីជាតិល្អដូចរបស់ពួកសាលដេយ៉ាំង ដែលជាកន្លែងចាស់នោះទេ ពួកអស្ស៊ីរីយ៉ាងតោងអាស្រ័យពួកជាតិដទៃជួយទំនុកបំរុងដោយបច្ច័យជាគ្រឿងចិញ្ចឹមជីវិត ដោយហេតុនេះ ជនពួកនេះទើបក្លាយទៅជាអ្នកចម្បាំង ប្រកាន់ការច្បាំងជាកិច្ចមួយយ៉ាងសំខាន់ ហេតុនេះបានជាពួកសាលដេយ៉ាំងនិងពួកអស្ស៊ីរីយ៉ាង សាងវិជ្ជាការទុកក្នុងលោកមួយផ្លូវម្នាក់ គឺពួកសាលដេយ៉ាំងបានសាងវិជ្ជាការសន្តិភាព ឯពួកអស្ស៊ីរីយ៉ាងជាពួកសាងវិជ្ជាការសង្គ្រាម ។

ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ពួកសាលដេយ៉ាំងនិងអស្ស៊ីរីយ៉ាងនេះចែកចេញជា ៥ វគ្គ គឺ ១ ពួកសាលដេយ៉ាំង ២ បាប៊ីឡោនពួកដំបូង ៣ ពួកអស្ស៊ីរីយ៉ាង ៤ ពួកនីនីវ៍ និង ៥ ពួកបាប៊ីឡោនធំ ៗ មានសេចក្ដីដែលគួរកត់សំគាល់ទុកមួយយ៉ាង គឺថាសេចក្ដីចំរើនរបស់មនុស្សពួកនេះមានដំណើរទៅតាមដងទន្លេពីទិសខាងត្បូងឡើងទៅទិសខាងជើង ។

ក្នុងវគ្គទី ១ ផែនដីរបស់ពួកសាលដេយ៉ាំងពេញទៅដោយស្រុកតូច-ធំ ដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីល្បាញ មានគេស្គាល់ដឹងឮច្រើននោះគឺស្រុកស៊ីរប៉ួរឡា (Sirpourla) មានព្រះរាជវាំងនិងបុរាណវត្ថុជាចំនួនច្រើន ការត្រួតត្រាស្រុកទេសចាត់តាមរបៀបស្ដេចត្រាញ់ (Monarchie féodale) ទីក្រុងច្រើនតែផ្លាស់កន្លែងរឿយៗ សេចក្ដីចំរើនរបស់មនុស្សពួកនេះផ្សាយទៅទល់សមុទ្រ មេឌីទែរ៉ាណេ ។

វគ្គទី ២ ស្រុកតូច-ធំ ដែលតាំងនៅតាមដងទន្លេអ៊ឺយហ្វ្រាតេនោះ កាន់តែរីកធំឡើងទាល់តែជាប់ទាក់ទងគ្នា នៅចន្លោះកណ្ដាល មានស្រុកបាប៊ីឡោនជាទីក្រុង មានព្រះចៅផែនដីគ្រប់គ្រងត ៗ មកជាច្រើនអង្គ ដែលមានព្រះកេរ្តិ៍ល្បីល្បាញជាងគេ គឺព្រះបាទហ័មមួរ៉ាប៊ី (Hammourabi) ទ្រង់បានតាក់តែងតែងច្បាប់សម្រាប់ស្រុកឡើង ទ្រង់បានឲ្យជីកព្រែកទប់ទំនប់ទំនុកបំរុងប្រទេសឲ្យមានសេចក្ដីចំរើនរុងរឿង ៗ

វគ្គទី ៣ ពួកសាលដេយ៉ាំង ដែលនៅខាងជើងបានរួបរួមគ្នាជាពួកធំមួយឡើងឲ្យឈ្មោះខ្លួនថា អស្ស៊ីរីយ៉ាំងមានអំណាចផ្សាយរហូតដល់ដីកបនៅចន្លោះទន្លេទីគ្រីនិងទន្លេអ៊ឺយហ្វ្រាតេ ពួកនេះបានផ្លាស់លក្ខណៈដើមរបស់ខ្លួន ដែលនៅជាជាតិសាលដេយ៉ាំងស្រឡាញ់សន្តិភាពនោះ ក្លាយទៅជាអ្នកចម្បាំងយ៉ាងអង់អាចក្លាហាន ៗ

បាប៊ីឡោន

វគ្គទី ៤ ពួកអស្ស៊ីរីយ៉ាំងមានអំណាចធំបំផុត ក្នុងសម័យក្សត្រដែលគ្រងរាជ្យនៅស្រុកនីនីវ៍ បានធ្វើចម្បាំងយ៉ាងសាហាវសំបើម ៗ ក្សត្រដែលសំខាន់ ៗ នោះគឺសារកុង (Sargon) សេន្នាសេរិប (Sennachéribe) និងអស្សុរបានិប៉ាល (Assurabanipal) បានវាយយកផែនដីខាងឈូងសមុទ្រ

ប៉ែក្ស, សមុទ្រកាស្ពៀន, ប្រទេសអារមេនី, ស៊ីរី, ប៉ាលេស្ទីន, និងអេស៊ីប្ត មកនៅក្រោមអំណាចទាំងអស់ តែក្សត្រអស់នេះធ្វើឲ្យគេស្អប់ច្រើនពេក ទើបពួកបាប៊ីឡូននិងពួកមែដ (Mède) រួមកម្លាំងជាមួយគ្នាទំលាយអាណាចក្រអស្ស៊ីរី បំផ្លាញទីក្រុងត្រាតែកបងេងទៅ កាល ៦៣ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ចប់វគ្គទី ៤ ដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណេះ ។

វគ្គទី ៥ ពួកក្សត្រមានអំណាចពេញទីដោយបានទទួលមត៌កមកអំ-ពីពួកអស្ស៊ីរីយ៉ាង ។ មានអំណាចគ្រប់គ្រងប្រទេសមិនបានយូរប៉ុន្មានទេ តែបានកសាងសេចក្តីចំរើនទុកជាច្រើន ។ មានក្សត្របាប៊ីឡូនមួយអង្គទ្រង់ព្រះនាមថា ណាប៊ុយកូដូណូសរ (Nabuchodonosor) បានកែតពង្រីកស្រុកបាប៊ីឡូនឲ្យធំទូលាយឡើង និងធ្វើឲ្យល្អឡើងជាច្រើន តមកគ្រាក្រោយធ្លាក់ទៅនៅក្រោមអំណាចរបស់ប៉ែក្ស (កាលពីពុទ្ធសករាជ ៥) តែបានរក្សានូវទំនៀមប្រពៃណីរបស់ខ្លួនទុកបានដោយល្អ មិនបាត់បង់ទៅណា ។

សៀវភៅដែលពួកគ្រិកតែងក្តី ព្រះគម្ពីររបស់គ្រិស្តសាសនាក្តី រូបស្ថាបត្យរូបចម្លាក់រចនាផ្សេង ៗ ក្តី ដែលមានសល់នៅក្នុងខណៈនេះ ជាសាក្សីបង្ហាញឲ្យឃើញថា ពួកអស្ស៊ីរីជាពួកសាហាវបំផុត កិច្ចធុរៈដ៏សំខាន់របស់មនុស្សអស់នេះ គឺគឺធ្វើចម្បាំង ។ មនុស្សពួកនេះមានរូបកាយរឹងប៉ឹង

ខែងវែងមានដុំសាច់កំឡាំងច្រើន, ច្រមុះកោង, ភ្នែកធំ, បបូរមាត់ក្រាស់, ទុកសក់វែង, ពុកមាត់ពុកចង្កាក្រញាញ់ ។ លក្ខណៈមុខមាត់ជាមនុស្សឧស្សាហ៍ម៉ឺងម៉ាត់មានចិត្តសាហាវដូចសត្វសាហាវ ។ ពួកនេះប្រកាន់ថាព្រះរបស់គេជាម្ចាស់របស់លោក ហើយមនុស្សផ្សេងជាតិគេទុកជាមនុស្សក្បត់នឹងព្រះរបស់គេទាំងអស់ ហេតុនេះបានជាគេធ្វើបាបដល់មនុស្សផ្សេងជាតិផ្សេងភាសាឥតមានចិត្តអាណិតអាសូរសោះឡើយ មនុស្សពួកនេះបានធ្វើបាបដល់ពួកអារម៉ានីនោះ មុខគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែងពន់ពេកជាប់នៅក្នុងពង្សាវតារលោកដរាបដល់សម័យសព្វថ្ងៃនេះ ។

មនុស្សពួកនេះយកចិត្តទុកដាក់នឹងការតែងខ្លួនណាស់ ដោយច្រើនសំពត់អាវច្រើនពុាក់ ហើយមានជាយកាយមានគ្រឿងប្រដាប់ មានគ្រឿងក្រអូបទឹងលាបព័ណ៌មុខផង ។ លំនៅច្រើនសាងដោយដីមានរូបរាង ៤ ជ្រុង មិនសូវមានបង្អួចទេ ព្រោះតាមធម្មតាមានតែពន្លឺថ្ងៃប៉ុណ្ណោះចុះចូលទៅបានតាមទ្វារ ។

ព្រះចៅផែនដីជាដំណាងព្រះ តែងស្តេចចេញធ្វើសង្គ្រាមដោយព្រះអង្គឯង ប្រសិនបើមានពេលទំនេរពីចម្បាំងតែងស្តេចចេញទៅបរបាញ់សត្វ ដូចជាខ្ទីង សិង្ហឬលាព្រៃ សត្វអស់នេះទុកដូចជាទខ្សាយសម្រាប់ក្សត្រអស់នេះ ។ បើមិនមានចម្បាំងនឹងនេសាទសត្វព្រៃទេ ក៏មានការជប់លៀងគ្នាយ៉ាងអឹកធឹក ពោមពេមដោយកាមបរិភោគនឹងស្រីស្នំ

ធំតូចទាំងពួង អស់នេះជាកិច្ចវត្តរបស់ពួកក្សត្រអស្សុរី មានក្សត្រមួយអង្គ ទ្រង់ព្រះនាមថាអស្សុរៈបានិបាល បានឆ្លាក់ចារិកកិត្តិគុណរបស់ទ្រង់ទុកថា យើងអស្សុរៈបានិបាល ជាចោមទ័ព ជាចៅហ្វាយនៃអស្សុរៈ យើងបានសម្លាប់សត្វសិង្ហតោ ២ ដោយបាញ់សរដ៏មានកំឡាំងរបស់ព្រះមេ-ម្ចាស់នៃសង្គ្រាម យើងបានយកសិង្ហតោនោះបូជាព្រះអង្គ ហើយផឹកស្រាយ៉ាងអឹកៈធឹក ។

កាល់ ៗ ឆ្នាំក្នុងរដូវស្លឹកឈើជ្រុះព្រះចៅផែនដីអស្សុរីតែងស្តេចចេញទៅប្រាបប្រាមពួកដែលមិនរាប់អានព្រះរបស់ខ្លួន កងទ័ពរបស់ព្រះអង្គសុទ្ធតែស្ទាត់ជំនាញក្នុងក្បួនពិជ័យសង្គ្រាម ទាំងចំបាំងចំពោះមុខ ទាំងកំបាំងមុខ គឺលើកទ័ពចោមរោមមិនឲ្យសត្រូវដឹងខ្លួន ពួកដែលចាញ់ឬត្រូវចាប់បានជាឈ្លើយនោះ ត្រូវធ្វើបាបឲ្យបានវេទនាជាពន្លឹក មុខគួរឲ្យស្អប់ស្អែងពន់ពេក គឺធ្វើបាបដោយវិធីចោះភ្នែក កាត់ច្រមុះកាត់ត្រចៀក កាត់បបូរមាត់ ចាប់កន្ត្រាក់ពុកមាត់ ដកក្រចក បើអាណិតណាស់ច្របាច់កសម្លាប់មួយរំពេចទៅ ។ មានព្រះចៅផែនដីអស្សុរីមួយអង្គទៀតព្រះនាមថា អស្សុរណាសុរបាល បានចារិកកិត្តិគុណរបស់ព្រះអង្គទុកថា យើងបានពូនដីឡើងជាទួលខ្ពស់ នៅត្រង់មុខទ្វារស្រុក យើងបានច្របាច់កនាយចៅហ្វាយ (ជាតិដទៃ) ដែលជាមនុស្សអកតញ្ញូនឹងព្រះ

ជាម្ចាស់ ដោយមិនមានត្រាប្រណី (ម្នាក់ឡើយ) យើងបានបកស្បែករាបិទក្រាលលើទួលនោះ១ពួក មានមួយពួកទៀតយើងយកលំពែងដោតទុកដោយជុំវិញទួល ឯមនុស្សក្នុងស្រុករបស់យើងៗក៏បានប្រចាប់កស្លាប់អស់ជាច្រើនហើយបកស្បែកបិទគ្រប់កំផែង ។

ពួកអស្ស៊ីរីមានទំនងដូចមនុស្សបុរាណជាតិឯទៀតៗដែរ គឺកាលបើវាយយកស្រុកបានហើយមិននៅត្រួតត្រាទេ បណ្ដោយឱ្យម្ចាស់ស្រុកត្រួតត្រាស្រុកខ្លួនឯងតាមទម្លាប់របស់ខ្លួន គ្រាន់តែបង្គាប់ឱ្យនាំសួយសាអាករទៅឱ្យតាមកំណត់ប៉ុណ្ណោះ កាលបើឈប់ខានឬមិនប្រាថ្នានឹងថ្វាយសួយដោយប្រឹងទឹងតាំងរបឹងរឹងរូសឡើង ពួកអស្ស៊ីរីក៏លើកទ័ពទៅប្រាបប្រាមទៀត ទើបសឹកសង្គ្រាមមិនសូវមានពេលទំនេរទេ ជួនកាលឡើងទៅលើច្បាំងនឹងពួកស៊ីរីនឹងពួកម៉ែត តពីនោះទៅនាំគ្នាឆ្លងទន្លេអ៊ីយហ្វ្រា-តេ ចុះទៅរុករានទន្ទ្រានដល់ប្រទេសអេស៊ីប្ដ ហើយតទៅរហូតដល់ទៅសមុទ្រខ្សាច់អារ៉ាប ដោយហេតុនេះ មិនបាច់ងឿងឆ្ងល់ទេប្រទេសអស្ស៊ីរីជាប្រទេសមួយយ៉ាងស្ដុកស្ដម្ភសំបូរជាងប្រទេសឯទៀតៗ ក្នុងសម័យនោះ ។

ឯប្រទេសអេស៊ីប្ដ ក៏មានសេចក្ដីភ្ញាក់ផ្អើលព្រួយចិត្តខ្លាចក្រែងមានភ័យដល់ខ្លួន ទើបញុះញង់ស៊ីរី (Syrie) នឹងអិសរ៉ាអែល (Israël) ឱ្យតាំងជាសត្រូវនឹងពួកអស្ស៊ីរីហើយច្បាំងគ្នា លុះពួកអស្ស៊ីរីបានជ័យជំនះហើយ

ទើបតាមទៅច្បាំងនឹងអេស៊ីប្តីទាល់តែបានក្រុងថែប្ស៍ ហើយក៏យកប៉ូនអេ-ធ្យូពីមួយទៀត តាំងពីពេលនោះមក អំណាចរបស់អេស៊ីប្តីនៅទ្វីបអាស៊ីក៏ដុតលេតអស់ទៅ ហើយក្ស័យទីបំផុត ទាំងអេស៊ីប្តីនឹងសាលដេនឹងអស្ស៊ីរីធ្លាក់ទៅនៅក្រោមអំណាចរបស់ប្រទេសប៉ែរ្ស៍ ។

អំពីលទ្ធិទំនៀមសាសនា

មូលហេតុនៃលទ្ធិទំនៀមសាសនារបស់ពួកសាលដេយ៉ាំងនឹងអស្ស៊ីរីយ៉ាំងនោះ ប្រកបដោយសេចក្តីកោតខ្លាចតែមួយយ៉ាង គឺជនពួកនេះខ្លាចអំណាចស្ថានសួគ៌ អំណាចផ្គូផ្គាយនឹងអំណាចពួកយក្សមារ ដោយហេតុនេះ លទ្ធិសាសនារបស់មនុស្សពួកនេះបែកចេញជា ៣ ប្រភេទ គឺគោរពរាប់អានព្រះអង្គធំ ១ ភាកសាស្ត្រ ១ វេទមន្តគាថា ១ ។

ដំបូង ពួកសាលដេយ៉ាំងក៏មានទំនងដូចពួកអេស៊ីប្តីដែរ គឺស្រុកនីមួយៗ មានព្រះមួយអង្គៗ ហើយព្រះក្រុងនគរតូចជាចំណុះព្រះក្រុងនគរធំ គឺទីក្រុង លទ្ធិសាសនានេះប្រព្រឹត្តទៅតាមបែបពង្សការ តួតត្រាស្រុកទេស ។ ឯព្រះអង្គធំៗ នោះស្ថិតនៅលើស្ថានសួគ៌ ។ អង្គដែលធំបំផុតឈ្មោះ ស៊ិន (Sin ព្រះចន្ទ) បន្ទាប់ពីព្រះចន្ទ គឺសាម៉ស (Chamach ព្រះអាទិត្យ) (សុំឲ្យសង្កេតមើលឲ្យល្អ ពួកនេះប្រកាន់ព្រះចន្ទធំជាង

(ព្រះអាទិត្យ) តអំពីនោះទៅគឺនេរគ័ល (Nergal ព្រះអង្គារ) ជាព្រះសង្គ្រាម, នេបូ, (Nébo ព្រះពុធ) ជាព្រះនៃវិជ្ជាការតាំងឡាយ, ម៉ារឌុក (Mardouk ព្រះព្រហស្បតិ៍) ជាព្រះប្រចាំស្រុកបាប៊ីឡោន នីនីប (Ninip ព្រះសៅរ៍) ជាព្រះនៃកំឡាំង (មិនមានព្រះសុក្រ) អិស្តារ៍ (Istar) ជាព្រះប្រចាំស្រុកនីនីវ ជាព្រះខាងចម្បាំង នឹងសេចក្ដីស្នេហា, អេអា (Éa) ជាព្រះសាងប្រទេសសាលដេចាស់ អស្សុរៈជាព្រះរបស់ពួកអស្ស៊ីរី, រ៉ាមម៉ុន (Ramman) ជាព្រះផ្ទៃមេឃ ភ្លៀង ផ្គរ ។ ឯបណ្ដាព្រះរបស់ពួកសាលដេ នឹងអស្ស៊ីរីនោះ មិនមានព្រះទ័យមេត្តាករុណាដល់មនុស្សទូទៅទេ ជាព្រះចាំប្រទូសរ៉ាយអ្នកដែលមិនគាប់អានខ្លួន កាលបើព្រះមិនអាចទៅប្រទូសរ៉ាយគេបាន ត្រូវក្សត្រគ្រងរាជ្យអស្ស៊ីរី ដែលប្រកាសខ្លួនជាអ្នកដំណាងព្រះទៅធ្វើការជំនួសព្រះ កាលបើប្រទូសរ៉ាយឬធ្វើបាបជាតិដទៃបានច្រើនត្រឹមណា ព្រះនឹងសព្វព្រះទ័យច្រើនឡើងត្រឹមណោះ ដូចមានសេចក្ដីចារិករបស់ក្សត្រអស្សុរបានិប៉ាលមួយអន្លើទៀតថា "មនុស្សដែលលួចជៀលគេះពួកអស្សុរឬខ្លួនយើង រាត្រូវចាប់ដកអណ្ដាតចេញពីមាត់ ហើយយើងចាប់បោះចោលក្នុងល្ហូក (សំអុយ) កាត់ជើងរាចេញ យកខ្លួនរាឲ្យឆ្កែស៊ី, ការធ្វើដូច្នេះ យើងបានធ្វើឲ្យព្រះអង្គធំរបស់យើងសព្វព្រះទ័យជាពន្ទឹក" ។

ក្រៅពីព្រះអង្គធំ ៗ អស់នេះហើយ ជនពួកនេះជាប់ចិត្តពពួកផ្កាយ ដោយយល់ថា ដួងផ្កាយជាគ្រឿងសញ្ញារបស់ព្រះ ហើយតាមផ្លូវគោចររបស់ដួងតារានោះជាគ្រឿងសំដែងអំពីបំណងរបស់ព្រះ ថាទឹងបណ្ដាលឲ្យកើតហេតុការណ៍ឯណានីមួយឡើង តាមទំនងនេះទើបគេអាចកំណត់យកដំណើររបស់ដួងផ្កាយ ជាគ្រឿងទំនាយហេតុការណ៍ផ្សេង ៗ របស់មនុស្ស នេះហើយជាឫសគល់ខាងដើមនៃវិជ្ជាហោរាសាស្ត្រក្នុងកាលតមក ៗ

ក្រៅពីនេះ ពួកសាលដេយល់ថា ក្នុងលោកនេះមានពួកមារបិសាចចាំតែប្រទូសរ៉ាយមនុស្ស ទើបមានមនុស្សបំពួកខ្លះ គិតរកឧបាយបង្ការអន្តរាយបែបនេះ ហើយតាំងខ្លួនជាអ្នកបណ្ដេញ ឬបំបាត់ពួកមារបិសាចដោយវិធីសែកមន្តអាគមប្រោះព្រំទឹកមន្ត យកស្មៅវិសេសម្យ៉ាងមកដាក់ក្នុងទឹកក្ដៅផឹក ចុះលេខយន្តនឹងផ្ទាំងសំពត់ អស់នេះសុទ្ធតែជាវិធីកប់អានតៗមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ៗ

ខាងវិជ្ជារចនា ពួកនេះក៏ធ្វើបានល្អមិនចាញ់ពួកអេស៊ីប្ដ៍ បើធ្វើវត្ថុអ្វីនីមួយដោយទន់ដៃវិញ ដូចជារូបព្រះឬរូបអ្វី ៗ ពួកនេះធ្វើបានពូកែជាងពួកអេស៊ីប្ដ៍ទៅទៀត ការកសាងក៏ធ្វើបានល្អណាស់ដែរ ហើយនៅកន្លែងខ្លះដូចជានគរបាប៊ីឡោនដល់មកសម័យនេះ មិនមានសល់សំណាកទុកសោះនោះ នៅមានពោលទុកក្នុងសៀវភៅរបស់ក្រិក តែងសរសើរ

ទិតេ គឺទន្លេមេគុង (ទន្លេធំ) ហើយនឹងទន្លេសាលូអាន់ ដែលហូរធ្លាក់មកប្រទេសឥណ្ឌូស៊ីនយើងនេះ ខែត្រយូនណាន់ ដែលជាប់នឹងស្រុកតុងកឹង មានទីក្រុងឈ្មោះយូនណាន់ហ្វូ ៗ នេះតាំងនៅក្នុងទីកលមួយដីមានជីជាតិល្អណាស់ ហើយអាកាសស្ងួតហែងផងនៅទីនោះ នៅខាងត្បូងខែត្រនេះមានសត្វដំរីខ្លះដែរ ។

កន្ទេលដែលគេយកចូលកែវនៅខែត្រកាលីហ្វូ ល្បីដោយសារថ្មកែវដែលគេយកមកនោះ មានសរសៃសណ្ឋានដូចជាគំនូរល្អ ៗ ណាស់ ស្កៅសត្វជ្រូកនៅខែត្រយូនណាន់ ល្បីថាមានឧជាសេឆ្ងាញ់ពិសាណាស់ ។

កំពង់ជំនួញសំខាន់ៗ នៅស្រុកចិនរៀបរាប់តាមរបៀបធំតូចគឺសៀងហៃ ទៀនស៊ីន - ហាន់គីវ - ស៊ីងតាវ - កង់តុង ៗ

* *
*

អំពីកាសែតដែលមាននៅក្នុងផែនដីរបស់ជប៉ុន

តាមសៀវភៅកត់ហេតុរបស់ជប៉ុនដែលចេញផ្សាយក្នុង ព. ស. ២.៤៧៨ មានសេចក្តីថា ចំនួនកាសែតដែលបោះពុម្ពផ្សាយ ក្នុងឆ្នាំនេះមានចំនួន ៨.៣១០ ឈ្មោះ ។ ញែកចេញជាកាសែតប្រភេទខែ-ត្រីមាសមានចំនួន ៦.៦៧៤ ឈ្មោះ ។ ប្រភេទដែលចេញផ្សាយរាល់អាទិត្យ ៤៦១ ឈ្មោះ ប្រភេទដែលចេញផ្សាយរាល់ថ្ងៃ ១.១៧៥ ឈ្មោះ ។

លំអថា នគរនោះល្អះល្អណាស់ សង់កសាងឡើងដោយមេជាងមានថ្វីដៃពូកែៗ នៅទីកន្លែងខ្លះ អ្នកប្រាជ្ញពង្សាវតារបានព្យាយាមស្រាវជ្រាវគូររកស រូបកង់ឡើងដែលយល់ថាមានបែបផែនដូច្នេះមែន ក៏មានជាច្រើនអន្លើ ៗ យើងអាចសំគាល់ឃើញថា បុរាណវត្ថុរបស់ពួកនេះច្រើនតែកសាងជារូបកំផែង មិនមានសសរខ្ពស់ ៗ ដូចរបស់ពួកអេស៊ីព្ទទេ ដោយហេតុពួកសាលដេនង់អស្ស៊ីរីមិនមានថ្មល្អ ៗ នៅក្នុងស្រុករបស់ខ្លួន ៗ

ដោយហេតុដែលខំពិនិត្យមើលផ្កាយច្រើនៗ ទៅធ្វើឲ្យពួកនេះមានចំណេះខាងវិជ្ជាលេខ (Mathématique) ហើយជនពួកនេះជាពួកដំបូងដែលចេះបែងឆ្នាំចេញជា ១២ ខែហើយធ្វើក្រៀងសញ្ញារបស់ខែទាំង ១២ ខែជារូបផ្សេងៗ ហើយចែកខែចេញជាអាទិត្យថ្ងៃ ម៉ោងនិងមីនុត ចេះបែងចែងរង់មូលចេញជាដឺក្រេ បែងចែកវិធីក់សចេញជាចំអាមជាហត្ថ (តែមួយចំអាមរបស់ពួកនេះកំណត់យកចន្លោះមេដៃនឹងកូនដៃ មិនមែនកំណត់យកពីមេដៃនឹងម្រាមកណ្តាលដូចយើងទេ)ៗ ពួកនេះចេះបែងទម្ងន់ជាចំណែកៗផង ដែលគួរកប់ជាថ្នាក់ដំបូងនឹងថ្នាក់សំខាន់របស់វិជ្ជាលេខនព្វន្ត ៗ

តួអក្សររបស់ជនពួកនេះ មានរូបជាដ្រុង ៗ (ស្រដៀងអក្សរចិន) លំបាកអានជាបំផុត តែដែលអ្នកប្រាជ្ញពង្សាវតារស្រាវជ្រាវយកមកអានបានដោយប្រៀបធៀបនឹងអក្សរប៉ែក្ស ៗ

សករាជនិងហេតុការណ៍ដោយសង្ខេបរបស់ជនពួកនេះ

យុគទី ១ ក្សត្រសាលដេខាងក្រោម

ប្រហែល ៩០០ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ មានក្សត្រ ២ អង្គគឺ ព្រះបាទសារកុន និងព្រះបាទណារ៉ាម៍ស៊ីអ៊ូរ៍ ទ្រង់គ្រប់គ្រងប្រទេសសាលដេ ។

យុគទី ២ ក្សត្របាប៊ីឡោន

ប្រហែល ១.៦០០ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទហ័ម្មូរ៉ាប៊ីទ្រង់ដឹកព្រែកផ្សេងៗ ក្នុងផែនដីមេសូប៉ូតាមី ហើយរៀបចំធ្វើច្បាប់ឡើងជាដំបូងៗ

យុគទី ៣ ក្សត្រអស្ស៊ីរ

ប្រហែល ៦០០ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ក្នុងផែនដីព្រះបាទតេក្លាតហ្វា-ឡាសារ៍ ពួកអស្ស៊ីរីបានចាប់ផ្តើមធ្វើសង្គ្រាមរាតអាណាខេត្តលុកលុយចូលទៅ អាម៉ានី ស៊ីរីនិងសាលដេ ។

យុគទី ៤ ក្សត្រឆឌីរ

កាល ១៧៩ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទសារកុន (មានព្រះនាមដូចអង្គមុន) វាយយកទីក្រុងរបស់ពួកអ៊ីសរ៉ាអែលបាន ។

កាល ១៧៤ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ក្សត្រដដែលនេះទៅវាយដល់ស្រុកអេស៊ីប្ត៍ ។

កាល ១៦៥ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទសេនណាឈេរិបទៅលុកលុយដល់ពួកស្វ៊ីហ្វទីនពួកអេស៊ីប្ត៍ ។

កាល ១៤៩ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទអេស្សារ៍ហាត់ដុន វាយយកស្រុកអេស៊ីប្ត៍បានហើយហួសទៅវាយដល់អារ៉ប់ ។

កាល ១១៩ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទអស្សុរបានិប៉ាល វាយយកស្រុកថែប្សបាន ។

កាល ១០០ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ក្សត្រដដែលនេះប្រាបប្រាមការចលាចលស្រុកសាលដេហើយរៀបស្រុកនីនីវឲ្យល្អរុងរឿងឡើង ។

យុគទី ៤ សម័យក្សត្របាប៊ីឡូន

កាល ៨៣ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទណាបូប៉ូឡ័ស្សារ៍ក្បត់ដល់ក្សត្រនីនីវ ។

កាល ៦៣ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ក្សត្រដដែលនេះបានពួកម៉ែតជួយជាកំឡាំង ទើបវាយយកក្រុងនីនីវបាន ។

កាល ៦១ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ព្រះបាទណាប៊ូសូដូណូស័របានចាត់តាំងអាណាចក្របាប៊ីឡោនឡើងជាថ្មីយ៉ាងមាំមួន ហើយចាត់ការប្រាបប្រាមពួកអេស៊ីព្ទដែលបះបោរ ។

កាល ៥៤ ឆ្នាំមុនពុទ្ធសករាជ ក្សត្រដែលវាយយកស្រុកសេរូសា-លេមបានហើយច្បាំងឈ្នះពួកហ្វេនិសៀង ។

កាល ព. ស. ៥ ក្នុងផែនដីក្សត្រណាប៊ូនិត អាណាចក្របាប៊ីឡោនធ្លាក់ទៅនៅក្រោមអំណាចប្រទេសពែក្ស ។

១៤ — អំពីទ្រង់ចួបប្រទះនឹងមនុស្សស្លាប់

(មើលសេចក្ដីពន្យល់ទំព័រ ៣០)

អំពីដើមកំណើតនៃមនុស្សជាតិ

របស់ខេមរឫស្សី ប្រែនិងរៀបរៀងពីទស្សនាវដ្ដីវិទ្យាចារ្យ

អំពីកំណើតមនុស្សជាតិ

បណ្ដាមនុស្សជាតិដែលមាននៅលើផ្ទៃពិភពនេះ សឹងមានដំណែងនាទីទីឋានៈខុសប្លែកៗគ្នា ស្គាល់ខុស-ត្រូវ ល្អ-អាក្រក់ គ្រប់យ៉ាង ឬធ្វើការផ្សេងៗ ទាំងមានគុណប្រយោជន៍ ទាំងមានទោស ហើយមានចំរើន មានវិនាសតៗមក តាមយុគតាមសម័យដរាបមកដល់ឥឡូវនេះ ៗ វិជ្ជាការនិងសិល្បសាស្ត្រទាំងឡាយចំរើនឡើង ដោយហេតុមនុស្សបានប្រឹងប្រែងស្រាវជ្រាវរកនឹងគិតប្រឌិតឡើង ដើម្បីជាប្រយោជន៍តាមសេចក្ដីត្រូវការរបស់មនុស្ស របស់ដែលអស្ចារ្យនិងស្ងាត់កំបាំង ក៏បានស្រាវជ្រាវរកព្រមទាំងលក្ខខាន នាំមកផ្សាយឲ្យឃើញប្រាកដច្បាស់ដល់ភ្នែកមនុស្សលោក តែរឿងដែលតាំងឈ្មោះខាងលើនេះ ដើម្បីចង្អុលប្រាប់អំពីកំណើតដើមរបស់មនុស្ស តើមនុស្សជាន់ដើមកើតមកអំពីអ្វី? ចំណោទនេះនៅតែងងឹតងងល់ដល់វិជ្ជាការទាំងឡាយក្នុងលោក ៗ បណ្ដាអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយតាំងអំពីបុរាណសម័យរហូតមកដល់អ្នកប្រាជ្ញសម័យវិទ្យាសាស្ត្រក្នុងសព្វថ្ងៃនេះ បានព្យាយាមស្រាវជ្រាវរកមូលហេតុមកច្រើនណាស់ហើយ មើលទៅហាក់ដូចជាមិនអាចដោះប្រស្នានេះឲ្យជ្រះស្រឡះបាន បើគ្រាន់តែរកទៅហើយគត់ត្រាទុកមកសម្រាប់ឲ្យមនុស្សដងគ្នាពិចារណាមើល ក៏គ្រាន់តែឃើញស្មុគស្មាញរវើកហើយទាស់ទែង

ខ្វែងគំនិតគ្នាកាន់តែច្រើនឡើង ត្រាតែមិនអាចសន្និដ្ឋានឲ្យជាទីពិតប្រាកដបានថា យ៉ាងណារបស់អ្នកណាជាសេចក្ដីពិតល្អប្រកាន់យកជាល័ក្ខហានបាន ។

យើងនឹងប្រមូលយករឿងរ៉ាវរបស់បណ្ដាអ្នកប្រាជ្ញ ឬគន្ថរចនាពារ្យទាំងអ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាសាស្ត្រដែលបានរៀបរៀងទុកនោះមកថ្លែង ដើម្បីជាទីសណ្ដាប់ ឬជាគ្រឿងពិនិត្យរកហេតុផលសម្រាប់អ្នកត្រូវការចង់ជ្រាបរឿងនេះតទៅ ។

កាលមិនប៉ុន្មានឆ្នាំមកនេះ មានគណៈអ្នកស្រាវជ្រាវ ១ ក្រុមហៅថា «គ្រីក្រី» បានគិតស្មានគ្នាន់គូរអំពីកំណើតមនុស្សជាតិថា លោកដែលមនុស្សជាតិបានអាស្រ័យនៅនេះមានអាយុច្រើនលានឆ្នាំ ប្រហែល ១៨ លានឆ្នាំមកហើយ កំណត់វេលាជា ៨ យុគ គឺយុគទី ១ មនុស្សមានកំណើតជាសត្វត្រីហែលនៅក្នុងទឹកជាដំបូង តែសត្វត្រីកើតមកអំពីអ្វីមិនមានសំដែងទុកឲ្យច្បាស់លាស់ ហើយថាក្បាលត្រីនេះឯងដែលក្លាយមកជាក្បាលមនុស្ស ក្នុងវេលាក្រោយ ៗ ក្នុងយុគទី ២- ៣ សត្វត្រីនេះក្លាយមកជាសត្វគោក មានអាការកិរិយាជាសត្វលូន-វារ ៗ ក្នុងយុគទី ៤-៥ អវយវៈរបស់សត្វ-លូនវារនេះក៏មានជើងដុះថែមឡើងទៀតតាមបំណង់របស់ធម្មជាតិនៃសត្វគោក ៗ ដល់មកក្នុងយុគទី ៦-៧ ក៏ប្រែត្រឡប់ក្លាយមកជាសត្វពានរត្រាច់រង្គាត់លើមែកឈើ ហេតុដែល

ក្លាយមកជាសត្វស្វាបាននេះ ដោយសេចក្ដីអន្ទះអន្ទែងស្វែងរកអាហារ ដោយបានល្បងភ្លក់រសជាតិផ្លែឈើដើមទាប ៗ ជាដំបូង ហើយព្យាយាមប្រតែងប្រគោងមែកឈើ លុះអំណើះជាអន្លែងឆ្នាំទៅ រាងកាយក៏ក្លាយទៅជាពានរ ៗ គ្រប់ៗ យុគនៃការប្រែប្រួលនេះ ខួរក្បាលក៏កាន់តែត្រូវការប្រើឲ្យមានប្រយោជន៍ច្រើនឡើងជាលំដាប់ ទើបក្លាយភាពមកជាមនុស្សយ៉ាងបរិបូណ៌ ៗ ក្នុងយុគទី ៨ រាងកាយក៏ក្លាយមកជាមនុស្សបរិបូណ៌តាមសេចក្ដីដែលពោលមកនេះ មានល័ក្ខឋានបានមកអំពីបុរាណ-វត្ថុនឹងកងឆ្អឹងសត្វសម័យព្រេងនាយដ៏លុងជាច្រើនចំពួក ល័ក្ខឋានអស់នេះ មានប្រយោជន៍សម្រាប់ជាគ្រឿងពិចារណាអំពីគ្រឿងបរិភោគរបស់មនុស្សដែលប្រែប្រួលទៅតាមយុគតាមសម័យអស់នោះ ៗ

ក្រៅអំពីគណៈ "គ្រិគ្រី" នៅមានគណៈស្រាវជ្រាវឯទៀតៗ ដែលនាំគ្នាត្រួតត្រាពិនិត្យមើលរឿងនេះ ក៏បានពោលគាំងថា ធ្លាប់ស្រាវជ្រាវពិនិត្យរឿងនេះជាច្រើនប្រទេសមកហើយនៅទ្វីបអាស៊ី បានប្រទះឃើញកងឆ្អឹងសត្វជាច្រើនពួកដែលបានសន្និដ្ឋានទុកថា ទ្វីបអាស៊ីជាទីប្រជុំកើតនៃកំណើតសត្វចំពួកផឹកទឹកដោះ និងសត្វជើង ៤ មុនទីដទៃៗ ទាំងអស់ក្នុងលោក ៗ សេចក្ដីស្រាវជ្រាវដែលបានពោលមកនេះ គឺការក្រកេកក្នុងសម័យវិទ្យាសាស្ត្រដែលមានយោបល់ដោយសរុបថា មនុស្សយើងកើតមកអំពីអាការប្រែប្រួលនៃសត្វ ៗ

យើងលើកបែរទៅពិចារណាមើលតាមយោបល់ក្នុងលទ្ធិសាសនាខ្លះល្បងមើល តែយើងនឹងពោលតាមលទ្ធិព្រាហ្មណ៍ជាមុន ព្រោះជាសាសនាចាស់បំផុតក្នុងលោកនេះ ដូចមានរឿងពោលទុកថា ហេតុដែលមានមនុស្សកើតឡើងនេះដោយអំណាចរិទ្ធានុភាពរបស់ព្រះព្រហ្ម ក្នុងជាន់ដំបូងបង្អស់នោះ ព្រះព្រហ្មកើតឡើងក្នុងស៊ុត តែគម្ពីរនេះមិនបានពោលទុកដោយល្អិតល្អថា ហេតុអ្វីទើបព្រះព្រហ្មទៅនិម្មិតខ្លួនឲ្យស្ថិតនៅក្នុងស៊ុតដូច្នោះ ឬមួយអ្នកណាជាអ្នកនិម្មិតព្រះព្រហ្មឡើង ស៊ុតដែលព្រះព្រហ្មនិម្មិតឡើងនេះជាស៊ុតវិសេស ទើបអាចអណ្តែតនៅឰដ៏កណ្តាលអាកាសបាន ១ ហ្មឺនកល្ប ព្រះព្រហ្មដែលទ្រង់ស្ថិតនៅតែក្នុងស៊ុតអស់វេលាយូរដល់ម្ល៉េះ ទ្រង់មានសេចក្តីនឿយណាយក្រោយស្រពន់ឬមួយមានព្រះទ័យរំខានធុញថប់តប់ប្រមល់ ក្នុងការប្រថាប់នៅក្នុងទីតែមួយកន្លែងដូច្នេះតទៅទៀត ទើបទ្រង់បណ្តាលឲ្យស៊ុតនោះបែះបែកចេញជាពីរចំណែក ស៊ុតទាំងពីរចំណែកនេះធំសំបើមមហិមាផុតវិស័យនឹងរាប់ថ្លែងកើត ទើបព្រះព្រហ្មទ្រង់កំណត់យកមួយចំហៀងខាងលើជាផ្ទៃមេឃ មួយចំហៀងខាងក្រោមជាផ្ទៃលោក ។ លុះតមកកើតភ្លើងឆេះកល្បឆេះអស់ទាំងលោកគ្មានសល់អ្វី តែអ្នកណាជាអ្នកបង្គាប់ឲ្យផុតបំផ្លាញលោកនេះមិនមានសំដែងទុក លុះអំណើះតពីនោះមកទើបមានព្រះឥស្សរជាម្ចាស់មកសាងមនុស្សលោកឡើងវិញទៀត មានដៃ ៤

ចំពោះកាសែតតូក្យូនិឈិនិឈិឈិមប៊ូន នោះបោះពុម្ពផ្សាយរាល់ថ្ងៃប្រមាណ ១ ថ្ងៃ ១៥.០០០.០០០ ច្បាប់ ជាកាសែតមានដើមទុនច្រើនបំផុតក្នុងដែនជប៉ុន មានដើមទុន ១០ លានរៀលយេន មានយន្តហោះនាំដំណឹងយ៉ាងទាន់សម័យ មានអ្នកឲ្យដំណឹងទៅគ្រប់ប្រទេសក៏ច្រើន មានអ្នកដំណាងកាសែតក្នុងសមាគមសន្និបាតជាតិផង ។

តាមធម្មតាកាសែត បើមានទៅក្នុងប្រទេសណាច្រើន ប្រទេសនោះរមែងចំរើនដោយការសិក្សាពិតប្រាកដមែន ព្រោះកាសែតជាគ្រឿងរស់សេចក្តីចំរើនខាងការសិក្សាបានមួយផ្លូវដែរ ។ ស្រង់អំពីកាសែតប្រមូលសារចុះថ្ងៃ ១២ ដេសំប្រ៍ ឆ្នាំ ១៩៣៩ ។

* * *

អំពីភូមា - អង់គ្លេស

ដោយហេតុមានការផ្លាស់ប្តូរក្សត្រនៃប្រទេសភូមា ស្រុកមណីពុរៈដែលជាស្រុកភ្ជាប់ចំណុះភូមា ក៏ប្រែត្រឡប់រឹងទទឹងមិនព្រមចំណុះភូមាតទៅទៀត ទើបព្រះបាទចាក់កាយម៉ែងប្រទេសភូមា ទ្រង់បង្គាប់ឲ្យចាត់បញ្ជូនកងទ័ពទៅប្រាប់ប្រាមស្រុកមណីពុរៈ លុះប្រាប់ប្រាមរាបទាបហើយក៏លើកកងទ័ពលុកចូលទៅក្នុងខែត្រដែនរបស់អង់គ្លេស គឺដែនអស្សាំ, ដែនចិត្តកង់, ដែនកៈសា ។ ចំណែកខាងរាជការអង់គ្លេស

ទឹងសសរ ៤ ដើមសម្រាប់ទ្រទួល ព្រះឥសូរជាម្ចាស់ទ្រង់តាំងព្រះទ័យទំ-នុកបម្រុងលោកនេះឲ្យកាន់តែរុងរឿងឡើងជាលំដាប់ ទើបទ្រង់សែកព្រះសេទោឲ្យហូរចេញក្លាយមកជាទឹក ទ្រង់សែកព្រះមេទោឲ្យក្លាយមកជាផែនដី ហើយទ្រង់ត្រិះរិះថា ស្ថានសួគ៌នឹងស្ថានមនុស្សលោកយើងនេះមិនទាន់មានជាន់ថ្នាក់ជាទីគួរពិតពិលរមិលមើល ទើបទ្រង់យកព្រះចូឡា-មណីជាគ្រឿងអម្ពររបស់ទ្រង់ៗបណ្ដាលឲ្យកើតជាភ្នំព្រះសុមេរុ តាំងនៅកណ្ដាលពិភពមនុស្សនេះ ហើយទ្រង់ចាប់យកព្រះសង្វារមកសាងជាភ្នំព័ទ្ធជុំវិញភ្នំព្រះសុមេរុជា ៧ ជាន់ គឺភ្នំយុគន្ធរ ភ្នំឥសិន្ធរ ភ្នំករវិក ភ្នំសុទស្សន ភ្នំនេមិន្ធរ ភ្នំវិនតក នឹងភ្នំអស្សកណ្ណ រួមជា ៧ ភ្នំ ហៅថាភ្នំសត្តបរិភណ្ឌ ជាភ្នំព័ទ្ធជុំវិញពិភពលោក តមកទើបទ្រង់សាងព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទនឹងបណ្ដាផ្កាយផ្សេងៗទុកសម្រាប់ប្រើជាប់លោក ហើយទ្រង់សាងព្រះឧម្មាភគវតី ព្រះនារាយណ៍នឹងព្រះព្រហ្មតាឡើង ដើម្បីឲ្យជួយសាងសព្វសារពើដែលមិនទាន់បរិបូណ៌ ៗ កាលបើកើតលោកឡើងហើយ វត្ថុនានាដែលមាននៅលើផ្ទៃផែនដីនេះ សុទ្ធតែជាទីរីករាយគួរពិតពិលរមិលមើល ផ្ទៃផែនដីក៏មានក្លិនក្រអូបឈ្ងុយឆ្ងាញ់ជាពន្ទឹក ពួកព្រះព្រហ្មក៏មានចិត្តចង់សេពសោយឱជារសផែនដីដែលឆ្ងាញ់នោះ ទើបទ្រង់ហោះចុះមកពីស្ថានសួគ៌ ហើយទ្រង់សេពសោយដោយកំសាន្តព្រះ

ជ័យ លុះយូរបន្តិចទៅក៏ទ្រង់ក្រូបស្ថានសួគ៌ ហើយអស់បុត្រទាំងនោះត្រ-ឡប់ទៅកាន់ទីដើមវិញ ទើបនាំគ្នាមកកើតផ្សំដំណេកជាមួយគ្នា ជាដើមកំណើតនៃមនុស្សទាំងឡាយតរៀងមក ។

ចំណែកឯគម្ពីររបស់គ្រិស្តសាសនាដែលចាស់ៗនោះ មាននិយាយថា មូលហេតុដែលនឹងកើតមានមនុស្សឡើងនេះ ព្រះដ៏ជាម្ចាស់សួគ៌អង្គមួយ ទ្រង់សាងមនុស្សឡើងមុនបង្អស់ ព្រះជាម្ចាស់សួគ៌នេះមានតែមួយអង្គប៉ុណ្ណោះ គ្រិស្តសាសនិកជនតែងហៅថា "ព្រះបិតា" ព្រះអង្គបានសាងលោកឡើងនេះ មានកំណត់ទុកជា ៧ គ្រា ក្នុង ១ គ្រាៗ អស់វេលាជាយូរអង្វែងកំណត់មិនបាន តែពោលទុកក្នុងគម្ពីរថា គ្រាទី ១ ទ្រង់សាងពន្លឺឡើង គ្រាទី ២ ទ្រង់សាងមេឃហើយញែកចេញមកជាផែនដីនិងទឹក គ្រាទី ៣ ទ្រង់សាងដីដោយឡែក ទឹកដោយឡែក ព្រឹក្សជាតិដោយឡែក គ្រាទី ៤ បានទ្រង់សាងព្រះអាទិត្យ ព្រះចន្ទនិងដួងផ្កាយ (នេះឃើញថាមានពន្លឺមុនទើបមានដួងអាទិត្យជាក្រោយ) គ្រាទី ៥ បានទ្រង់សាងសត្វស្លាបនិងមច្ឆជាតិ តមកក្នុងគ្រាទី ៦ បានទ្រង់សាងសត្វចតុប្បាទ-ទ្វេបាទ និងមនុស្ស ហើយទ្រង់សម្រាកព្រះអង្គដែលរាប់ថាជាគ្រាទី ៧ ។ ឯមនុស្សដែលទ្រង់សាងឡើងនេះ តាមគម្ពីរពោលថា មានរូបរាងប្រហែលនឹងព្រះអង្គដែរ តែរាងកាយរបស់មនុស្សប្រកបដោយដីផងនិងវិញ្ញាណ វិញ្ញាណនេះមិនមែនសាងឡើង

ដោយឥតក្តីឡើយ គឺជាអភិនិហារបស់ព្រះជាម្ចាស់សាងឡើងជាដំបូងនេះ ជាមនុស្សប្រុសឈ្មោះថា អាដាំ ៗ នេះកើតមកក្នុងលោកតែម្នាក់ឯង តមក ទ្រង់មានព្រះទ័យគិតថា អាដាំកើតមកក្នុងលោកតែម្នាក់ឯង ហាក់ដូចជា ស្រងេះស្រងោចពន់ពេក ទើបទ្រង់សណ្តំអាដាំឲ្យលក់ទៅ ហើយទ្រង់ កាត់យកឆ្អឹងជំនីរខាងឆ្វេងធ្លុតរបស់អាដាំដោយបុទ្ធានុភាព យកតែឆ្អឹងជំនីរ មួយមកហើយ រុំស្រោបដោយមំសៈធ្វើជារូបស្ត្រីឡើងប្រកបព្រមដោយ វិញ្ញាណ ឲ្យឈ្មោះថានាង អែវ ជាគូរួមសុខរួមទុក្ខជាមួយនឹងអាដាំតរៀង មក ៗ បុរសស្ត្រីគូនេះ តែងអាក្រាតកាយនៅក្នុងសួនស្ថានសួគ៌ជា បរមសុខ ឥតមានធ្វើការងារឡើយ មានផលាផលនិងធញ្ញាហារសម្រាប់ បរិភោគគ្រប់យ៉ាងមិនមានខ្វះខាត បណ្តាសព្វសត្វក៏មូលមកជាមិត្តមិន ប្រទូសរ៉ាយដល់គ្នាទៅវិញទៅមក តមកផលកម្មដែលជាអំពើអាក្រក់មក បណ្តាលចិត្តរបស់អាដាំនិងនាងអែវឲ្យទៅបរិភោគផ្លែឈើ ដែលព្រះជា-ម្ចាស់ទ្រង់ហាមផ្តាច់នោះ ដោយផលបាបនេះហើយទើបព្រះជាម្ចាស់ទ្រង់ បណ្តេញអាដាំនិងនាងអែវចេញពីសួនស្ថានសួគ៌ដោយទោសល្មើសព្រះ ឧង្ការ ហើយទ្រង់ផ្តាច់សេចក្តីសុខទាំងពួងដែលធ្លាប់ទទួលមកអំដើម ៗ អាដាំនាងអែវក៏កាន់តែមានសេចក្តីអៀនខ្មាសដែលខ្លួនជាមនុស្សអាក្រាត ដូច្នោះ ទើបបេះស្លឹកឈើយកមកបិទបាំងកាយ ហើយមានភាពៈដូចជា

មនុស្សធម្មតាកន្លងសម័យតមក គឺត្រូវធ្វើការចិញ្ចឹមជីវិត មានទុក្ខ មានសុខ មានឈឺមានស្លាប់ អាដាំនឹងនាងអែវនេះហើយមានកូនមានចៅតៗគ្នារៀងមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ចំណែកខាងគម្ពីរកូរ៉ានរបស់សាសនាឥស្លាមប្រូមហាហ្ម័តមានសេចក្តីដំណាលប្រហែលគ្នាត្រង់អន្ទើ ពោលគឺព្រះអាឡា ប្រអាឡោះបានទ្រង់សាងអាដាំនឹងនាងហាក់ឡើង ហើយទ្រង់ប្រទានឧទ្យានអល្ប៉ាម៉ុតជាលំនៅ ថ្ងៃមួយនាងហាក់ទៅបេះផ្លែឈើអម្រឹតដែលព្រះជាម្ចាស់ទ្រង់ហាមផ្តាច់មិនឲ្យបរិភោគនោះ សេចក្តីនេះទ្រង់ជ្រាបដល់ព្រះអាឡាជាម្ចាស់ ទើបទ្រង់បណ្តេញចេញពីឧទ្យាន ហើយត្រូវផ្តាសាឲ្យរងទុក្ខវេទនាផ្សេងៗ ហើយព្រះអាឡាទ្រង់ប្រោសឲ្យទេវតាមកនៅថែរក្សាឧទ្យាននោះវិញ ។

ឯប្រវេណីនិយមរបស់ជនជាតិជប៉ុនមានសំដែងថា មុននឹងមានមនុស្សកើតឡើងក្នុងពិភពនេះ មានទេវបុត្តនឹងទេវធីតាពីរអង្គទ្រង់ទតមើលឃើញខាងក្រោមទីប្រជាប់មានលក្ខណៈទន់ជាតាហ្លួយ ទើបចុះមកពីស្ថានសួគ៌ទៅកាន់ទីនោះ ហើយទ្រង់កូរទឹកតាហ្លួយនេះដោយអាវុធធ្នូ ខណៈដែលទ្រង់លើកធ្នូឡើង ទឹកតាហ្លួយដែលជាប់នៅចុងធ្នូនោះក៏ស្រក់ចុះមកជាដំណក់ៗ ដំណក់តាហ្លួយនេះហើយដែលក្លាយមកជាផែនដី ហើយជាកោះផ្សេងៗរបស់ប្រទេសជប៉ុននៅសព្វថ្ងៃនេះ ។

តមកទេវបុត្តទេវធីតាទាំងពីរអង្គនោះក៏គង់នៅលើកោះដែលសាងឡើងថ្មីនេះ ហើយទ្រង់កសាងសត្វសារពើទាំងពួង មានមេឃ រុក្ខជាតិ តិណជាតិ មនុស្សទើងក្មេង ៗ ជួនជាក្មេងដែលសាងឡើងដោយបុព្វានុភាពនោះបណ្ដាលឆេះទេវធីតានោះស្លាប់ទៅ ទេវបុត្តមានចិត្តអាឡោះអាល័យដល់នាងទេវធីតាពន់ពេក ទើបស្ដេចទៅតាមនាងហូតដល់ស្រុកមនុស្ស ឯនាងពោលថា ខ្លួននាងបានសេពសេជាតិរបស់មនុស្សហើយមិនអាចត្រឡប់ប្រែជាសភាពដើមវិញបានទេ លុះថារួចហើយក៏បាត់រាងកាយចូលទៅក្នុងដែនមនុស្សនោះវិញ ។ ឯទេវបុត្រ បានរង់ចាំនាងទេពធីតាអស់កាលយូរហួសកំណត់ទឹងអត់ទ្រាំនៅចាំតទៅទៀតបាន ក៏ទ្រង់ដើរចូលទៅក្នុងអាណាខេត្តរបស់មនុស្ស ពិតពេះនេះងងឹតពេកណាស់ទើបទ្រង់កាច់ក្រាសសិតសក់ ១ បំរៀកអុជជាគប់ភ្លើង ក្នុងមួយរំពេចនុះឯងពន្លឺភ្លើងឆេះភ្លឺឡើងចាំងទៅត្រូវរាងកាយ នៃនាងទេវធីតាដែលកំពុងមានដង្កូវនៅពាសពេញទាំងខ្លួន ហើយមានពន្លឺព្រោងព្រាតដោយជុំវិញ ទេវបុត្រនោះក៏រត់ចេញពីទីនុ៎ះ ។ ការដែលស្វាមីនាងដើរកន្លងចូលទៅក្នុងដែននោះដូច្នោះ ធ្វើឲ្យទេវធីតានោះមានចិត្តក្រេវក្រោធជាពន្លឹក ទើបប្រើបម្រើស្រីជពម្នាក់ ជាពជទូតឲ្យដេញតាមព្រះស្វាមីមកឲ្យបាន កាលស្រីមនុស្សដេញប្រកិតមកជិតទាន់ ទេវបុត្រក៏ហោះសរសៃសូត្រពោលទៅ

ក្លាយទៅជាចំការទំពាំងជូរ ធ្វើឲ្យរាជទូតម្នាក់នោះភាន់ភាំងភ្លេចស្មារតី គិតតែបេះផ្លែទំពាំងជូរបរិភោគយ៉ាងក្រេមក្រាន្ត លុះមានស្មារតីនឹករឭក ឃើញក៏ខំដេញតាមគេទៅទៀត ទេវបុត្រក៏កាប់ក្រាសពេយទៅជាទំពាំងឫស្សីខ្ចី ៗ យ៉ាងឆ្ងាញ់ ស្រីម្នាក់ក៏គិតតែសពទំពាំងឫស្សីខ្ចីនោះ ដោយចិត្តលោភម្ដងទៀត ៗ ខណៈនោះទាហានម្នាក់ក្នុងអាណាចក្រទាំងមូលក៏លើកគ្នាដេញតាមមក ទេវបុត្រក៏ប្រើព្រះខ័នពេជ្របញ្ចេញមកតស៊ូនឹងរត់ជង់ រហូតដល់ដែនមនុស្សលោក ទើបទេវបុត្រសែកផ្ដុំផ្លែអម្ពុត ៣ ហោះហោលទៅត្រូវទាហានម្នាក់មានអន្តរាយបាលបាញ់រត់ខ្លាត់ខ្លាយអស់ទៅ ៗ ក្នុងខណៈនោះ នាងទេវធីតាក៏ដេញតាមប្រកិតមកទៀត បំណងនឹងផ្ដាច់យកជីវិតឲ្យតែខាងបាន ៗ ឯទេវបុត្រដល់មកខណៈនេះក៏អស់សេចក្ដីស្នេហាអាល័យក្នុងខ្លួននាងទេវធីតា ទើបទេវបុត្រដាក់ថ្ម ១ ដុំធ្វើជាព្រំប្រទល់ទុកត្រង់ចន្លោះនៃពិភពទាំងពីរ ហើយពោលហាមផ្ដាច់ថា នាងឯងឈប់ជាភរិយារបស់យើង តាំងអំពីថ្ងៃនេះទៅដាច់ស្រឡះពីស្វាមីភរិយាគ្នាចុះ ឯនាងទេវធីតាមានចិត្តខ្ញាញ់ណាស់ទើបពោលពាក្យព្យាបាទថា កាលបើខ្លួនយើងសម្លាប់អ្នកមិនបានទេ យើងនឹងសម្លាប់បរិវាររបស់អ្នកមួយថ្ងៃ ១.០០០ នាក់ ទេវបុត្រក៏ពោលពាក្យឆ្លើយតបទៅវិញថា យើងនឹងសាងបរិវារសងវិញមួយថ្ងៃ ១.៥០០ នាក់ ។ តាំងអំពីថ្ងៃនោះមក នាងទេវធីតាដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងពិភពម្នាក់ក៏គិតតែបំផ្លាញជីវិតមនុស្សមួយថ្ងៃ

១.០០០ នាក់តាមប្រកាស ឯទេវបុត្រក៏ទ្រង់សាងមនុស្សឡើងមួយថ្ងៃ ១.៥០០ នាក់រាល់ថ្ងៃដែរ ដោយហេតុនេះនៅប្រទេសជប៉ុនមានមនុស្សកើតច្រើនជាងស្លាប់ ហើយមានភ័យវិបត្តិធ្វើឲ្យប្រជាជនបង់ជីវិតក្នុងមួយគ្រាៗជាចំនួនច្រើន ដូចទឹកជោរជន់មកលិចស្រុក ភ្នំភ្លើងផ្ទុះ ផែនដីកម្រើក តាមពាក្យផ្តាសារបស់នាងទេវធីតាជាដើមកំណើតអង្គនោះ ។

ក្នុងតម្រាបុរាណរបស់ចិន ក៏មានរឿងដំណាលទុកថា មនុស្សដែលបានមកចាប់កំណើតឡើងក្នុងលោកនេះ ជាដើមដំបូងមានព្រះមួយអង្គនៅក្នុងលោកនេះទ្រង់ព្រះនាមថា សែកកៀមូនីហ៊ុត ទ្រង់ទតមើលលោកដែលមានទ្វីប៤ គឺទ្វីបខាងកើត, ទ្វីបខាងលិច, ខាងជើង, ខាងត្បូង ។ ទ្វីបខាងត្បូងមានឈ្មោះថា ណាំជៀងប៉ូជីរនៅមានពពកអ័ព្ទម៉ាងងឹត ព្រះសែកកៀមូនីហ៊ុតប្រាថ្នានឹងធ្វើទៅជាមនុស្សលោក ទើបទ្រង់បង្គាប់ឃុនតប៉ែងឆាណា ឬដែលហៅថា ប៊ុនះកាជី ឬដែលហៅក្លាយមកថាស្តេចកោសិព្រាហ្មណ៍ហៅថាវិស្សកម្មទេវិស្ណុកម្មឲ្យចុះមកបើកដីនឹងមេឃ ទើបស្តេចព័ទកោសិនិម្មិតរាងកាយជាផ្លែឈើ ១ យ៉ាង មានគ្រាប់ខាងក្នុងជារូបទារកធ្លាក់ចុះពីមេឃវិលរមៀលធ្លាក់មក ៤៩ ដង (ត្រឡប់) ទើបផ្លាស់ប្រែជារាងកាយមនុស្ស ត្រង់ក្បាលដុះស្នែងងស្មើត រង្វង់ភ្នែកមូលធំ មានចង្កូមលៀនចេញមកក្រៅមាត់ មានរោមដុះពេញខ្លួន នៅដៃឆ្វេងកាន់ពន្លាក ដៃស្តាំកាន់ពូថៅធំ ហើយបោះដាប់ទីងងឹតអ័ព្ទនេះដោយកម្លាំងឥទ្ធិរិទ្ធិ

បែកចេញជាពីរចំណែក ៗ ដែលមានលក្ខណៈថ្លានោះក្លាយទៅជាមេឃ ចំណែកដែលកករល្អក់នោះធ្លាក់ចុះទៅក្រោម ក្លាយទៅជាផែនដី ។ វេលាដែលស្តេចព័ទកោសីទ្រង់កសាងមេឃនឹងផែនដីនោះ ស្មានមើលប្រហែលជាពីរហ្មឺនឆ្នាំ លុះកន្លងកាលមកជាយូរអង្វែង ចំហាយមេឃនឹងចំហាយដីប៉ះសម្ពស្រគ្នាទៅកើតជាដុំសិលាមូលមានទំហំធំ ហើយបែកចេញជាដុំតូច ៗ ទៀត ១២ ដុំ ដុំសិលាដែលកើតឡើងអំពីចំហាយដីមេឃទាំង ១៣ ដុំនេះ ប្រែក្លាយជាមនុស្សឡើងចំនួន ១៣ នាក់ ដុំមុនដំបូងជាបងប្រុសច្បង បានធ្វើជាហង់តេ គឺមហាក្សត្រ តាមតម្រារបស់ចិនទានខសំដែងទុកថា មនុស្សទាំង ១៣ នាក់នេះជាអំបូរព្រះឥស្សរ ទើបមានពូជពង្សវង្សមនុស្សជាប់តគ្នារៀង ៗ មកជាលំដាប់ ដោយនិយមឧតុនិយមនឹងឧបបាតិកកំណើត ដោយហេតុចំហាយមេឃជាភេទប្រុស ចំហាយដីជាភេទស្រី ។ តមកទៀត ព្រះសែកកៀមូនហ៊ុត ទ្រង់ប្រើព័នកោសីឲ្យទៅគញ្ជើញស៊ុំង៍ខ័យ ឃីហាដីជិន គឺព្រះអាទិត្យនឹងថាំងប៊ី ឃីហាធៀនហៀន គឺព្រះចន្ទ្រ ឯតំបន់ហាំទឹឲ្យមកដើរផ្ទុះលោកតាមចក្រពសី ។ មនុស្សដែលកើតឡើងក្នុងសម័យជាន់ក្រោយមកបានអាស្រ័យពន្លឺនេះជាគ្រឿងញាំងជីវិតនិងញាំងសេចក្ដីចំរើនឲ្យកើតឡើងដរាបមក ។

ក្នុងតម្រាបុរាណរបស់ក្រិក បានកត់ត្រាទុកដោយជនជាតិសាលដេឈ្មោះបឺរ៉ូស័សកាលមុនគ្រិស្តសករាជប្រហែល ៣០០ ឆ្នាំ មានសេចក្ដី

ថ្លែងពីកំណើតមនុស្សយ៉ាងចំឡែកខុកថា ក្នុងអតីតកាលជាអង្វែងមកហើយ នោះ មានទីយ៉ាងធំទូលាយសំបើមណាស់ មានតែងងឹតស្អាប់អ័ព្ទអួរដេរ-ដាសហើយមានទឹកពាសពេញខ្លួនទៅ ជាលំនៅរបស់សត្វនានាមានរូបរាងមុខគួរឲ្យខ្លាច ឯមនុស្សនោះសោត មានក្បាលមួយក៏មាន មានមុខមួយក៏មាន មានមុខពីរក៏មាន ទាំងប្រុសទាំងស្រី អ្នកខ្លះមានគូថជាពពែ មានស្នែងដុះនៅលើក្បាល អ្នកខ្លះមានជើងមានក្រចកដូចសេះ អ្នកខ្លះមានខ្លួនជាសេះមានមុខជាមនុស្ស និងសត្វក្បាលផ្សេង ៗ សត្វល្មូនវារនិងសត្វឯទៀត ៗ ច្រើនជាអនេក ។ ព្រះជាម្ចាស់ដែលទ្រង់គ្រប់គ្រងនោះទ្រង់ព្រះនាមថាបែល ហើយមានស្រីឈ្មោះអូម្ម៉ូរកា ដែលជាអ្នកគ្រប់គ្រងមនុស្សនិងសត្វទាំងពួង ។ លុះកាលតមក ព្រះជាម្ចាស់ដែលទ្រង់ព្រះនាមព្រះបែលនោះបានទ្រង់ញែកបំបែកងងឹតចេញហើយ ទ្រង់បណ្ដាលឲ្យនាងអូម៉ូរកាដាច់ខ្លួនជាពីរកំណាត់ គឺមួយកំណាត់ទ្រង់បណ្ដាលឲ្យកើតឡើងជាលោក មួយកំណាត់ទៀតទ្រង់សាងឡើងជាព្រះអាទិត្យព្រះចន្ទនិងជាពពួកផ្កាយ ហើយទ្រង់បណ្ដាលឲ្យទឹកហូរចូលទៅក្នុងពសុធា ។ សព្វសត្វដែលមានជីវិតទាំងពួងដែលមានមកពីដើម មិនអាចនឹងធន់កំ-ដៅរបស់ពន្លឺអាទិត្យបាន ក៏អន្តរធានបាត់បង់សាបសូន្យអស់ទៅ ទើបព្រះបែលកាត់ព្រះសិររបស់ព្រះអង្គចេញ ហើយទ្រង់បង្គាប់ឲ្យទេវតាមួយអង្គយកព្រះលោហិតដែលហូរចេញពីព្រះសិរនោះទៅផ្សំនឹងដីហើយឲ្យសាង

ដីផ្សំនឹងលោហិតនេះជាមនុស្ស នឹងសត្វក្នុងលោក ឲ្យមានរូបរាងដូចគ្នាជាពួក ៗ តាំងអំពីកាលណោះមក ទើបមនុស្សមានពូជពង្សវង្សត្រកូលមកតាំងអំពីប្រទេសសាលដេវហ្គូតមកដល់សម័យសព្វថ្ងៃនេះ ។

ពោលអំពីកំណើតរបស់មនុស្សជាតិ ដែលអ្នកប្រាជ្ញបុរាណនិងសម័យបច្ចុប្បន្ននេះបានពោលអាងនោះ សុទ្ធតែមានសេចក្ដីផ្សេង ៗ គ្នា ដូចបានសំដែងខាងដើមនេះ ត្រង់សេចក្ដីដែលថ្លែងថាមនុស្សកើតពីធាតុ គឺចំហាយមេឃនឹងចំហាយដី ក៏មានសេចក្ដីល្មមស្ដាប់បានតាមគោលវិជ្ជាការ ដែលអាចសន្និដ្ឋានថាជាសេចក្ដីពិតក៏សឹងថាបាន ។

តាមយោបល់របស់មនុស្សក្នុងបុរាណសម័យ បែកធាតុចេញជា ៤ ផ្នែក គឺបឋវីធាតុ (ធាតុដី) ១ អាបោធាតុ (ធាតុទឹក) ១ វាយោធាតុ (ធាតុខ្យល់) ១ តេជោធាតុ (ធាតុភ្លើង) ១ ប្រកបផ្សំគ្នាសមសួនជួនល្មមតាមធម្មតានិយម ធ្វើឲ្យកើតជារាងកាយមានរូបរាងចំរើនឡើងតាមលំដាប់ ដោយមានការដឹងខ្លួន ស្គាល់រស ដឹងសេចក្ដី ដឹងគំនិតគិតគូរ បេះត្រិះរិះកិច្ចការទាំងពួង កាលបើមានចំណែកណាមួយខ្វះខាតនឹងទ្រុឌទ្រោមទៅ ក៏កើតជម្ងឺឈឺចាប់ ចំណែកផ្សេងៗ របស់រាងកាយក៏មិនធ្វើការទាក់ទងគ្នា ហើយឈប់ស្ងៀម មានអាការស្អុកស្កឹងទៅ ក្នុងកាលណោះ យើងហៅថាស្លាប់ រាងកាយក៏ត្រជាក់ស្រែង អវយវៈផ្សេងៗ ក៏

ឃើញអាការភូមាកប្រើបអង់អាចលើករំលងចូលមកក្នុងខែត្រដែនដូច្នេះ ទើបកើតច្បាំងគ្នាឡើង ជាដំបូងក្នុងថ្ងៃទី ៩ ខែម៉ារ្ស ព. ស. ២៣៦៦ ក្នុង ទីបំផុតភូមាដែលចេះប្រើវិធីចម្បាំងបែបបុកណាតែមួយយ៉ាង ក៏ចាញ់ក្នុង ទ័ពអង់គ្លេសដែលមានយោធាទាហានស្ទាត់ជំនាញក្នុងវិធីចម្បាំងសម័យថ្មី ហើយភូមាសុំធ្វើសញ្ញាសន្តិភាពព្រមចុះចាញ់អង់គ្លេសក្នុងថ្ងៃ ២៤ ហ្វេវ្រិយេ ព.ស. ២៣៦៨ ដោយភូមាព្រមប្រគល់ខែត្រម្រិត, ខែត្រថ្វាយ, ខែត្រតៈ-ណាវសី ទាំងខែត្រយៈខែឲ្យដល់អង់គ្លេស ហើយព្រមបង់ថ្លៃបង់ខាតឲ្យអង់គ្លេស ១០ លានរូពីយ៍ ហើយក៏ប់រេថាទាំងមិនចូលទៅបុករុកដល់ខែត្រមណីបុរៈ, ចិត្តកង់, កៈសា តទៅទៀតឡើយ ។

រលួយរលោយពុកផុយអស់ទៅ មានទំនងដូចគ្នាគ្រប់រូប តាំងអំពីបុព្វបុរសមុនបង្អស់ដរាបមកដល់ឥឡូវនេះ ។

ឯអ្នកដែលជឿប្រកាន់ថា មនុស្សកើតមកពីព្រះជាម្ចាស់សួគ៌នោះ យល់ថាព្រះជាម្ចាស់សួគ៌ទ្រង់មានឫទ្ធានុភាពច្រើនណាស់ ទ្រង់សាងអ្វីៗបានតាមប្រាថ្នា តែប្រសិនបើសួរថា ព្រះជាម្ចាស់កើតមកពីអ្វី គង់មិនមានអ្នកឆ្លើយដោះដោយច្បាស់លាស់បាន ។

ប្រសិនបើយល់ថា ព្រះជាម្ចាស់ទ្រង់សាងលោកនិងមនុស្សឲ្យកើតមកសម្រាប់ប្រដាប់លោក ម្តេចក៏មិនទ្រង់សាងមនុស្សល្អៗ មកប្រដាប់លោក ហេតុអ្វីក៏ទ្រង់សាងមនុស្សដែលមានតណ្ហា ឈ្នានីសរំលោភលើអ្នកដទៃដែលមានលក្ខណៈជាមនុស្សពាល ជាចោរ ជាដើម ។

ដែលថាមនុស្សកើតមកពីសត្វតិរច្ឆាននោះហាក់ដូចជាមិនសមហេតុផលដែរ ព្រោះមនុស្សជាសត្វមួយពួកដែលមានសតិបញ្ញា នឹងគំនិតគិតគូរដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មិនគួរយល់ថាជាពូជពង្សវង្សត្រកូលរបស់សត្វតិរច្ឆានសោះឡើយ ។

ហេតុនេះបរិយាយដែលនិយាយថាមនុស្សជាតិកើតមកពីអ្វី នៅតែងងឹតងងល់មិនទាន់ដាច់ស្រេចនៅឡើយ ។

(អំពីទស្សនាវដ្តីវិទ្យាចារ្យ ព. ស. ២.៤៨១) ។

អ្នកប្រែនិងរៀបរៀង ខេមរង្សី

ភាគទី ៦

សំខ្យាសព្ទ[១]

(៨៥) សព្ទសម្រាប់រាប់ចំនួនហៅថា សំខ្យា ។ នេះមាន ២ យ៉ាងគឺ ប្រក្ឫតិសំខ្យា ១ បូរណសំខ្យា ១ ។ សំខ្យាដែលរាប់តាមប្រក្រតី គឺរាប់ថា មួយ, ពីរ, បី, បួន, ប្រាំ ជាដើម ហៅថា ប្រក្ឫតិសំខ្យា ។ សំខ្យាដែលរាប់តាមលំដាប់តាមថ្នាក់ជាជាន់ៗ គឺរាប់ថា ទីមួយ, ទីពីរ, ទីបី, ទីបួន, ទីប្រាំ ជាដើម ហៅថា បូរណសំខ្យា ។

ប្រក្ឫតិសំខ្យា

(៨៦) វិធីរាប់ប្រក្ឫតិសំខ្យា តាំងពី ១ ដល់ ១០

អក្សរ			ពាក្យប្រែ	លេខ		
ទេវនាគរី	ខ្មែរ	បារាំង		ទេវនាគរី	ខ្មែរ	បារាំង
एक	ឯក	eka	មួយ	१	១	1
द्वि	ទ្វិ	dvi	ពីរ	२	២	2
त्रि	ត្រិ	tri	បី	३	៣	3
चतुर्	ចតុរ៑	catur	បួន	४	៤	4
पञ्च	បញ្ច	pañca	ប្រាំ	५	៥	5
षष्	ឞឞ៑	ṣaṣ	ប្រាំមួយ	६	៦	6
सप्त	សប្ត	sapta	ប្រាំពីរ	७	៧	7
अष्ट	អឞ្ដ	aṣṭa	ប្រាំបី	८	៨	8
नव	នវ	nava	ប្រាំបួន	९	៩	9
दश	ទឝ	daça	ដប់	१०	១.	10

១ សំខ្យាសព្ទដែលពោលក្នុងទីនេះដោយសង្ខេប, អ្នកសិក្សា បើគួរការចង់ដឹងដោយពិស្តារ ចូរមើលសៀវភៅកោកថ្វាយឧបត្ថម្ភកភាគទី ១ តាំងពីលេខ ៩០ ដល់ ១១០ ។

(៨៧) វិធីបំបែកប្រកួតិសំខ្យាតាំងពី ១ ដល់ ១០

एक ឯក[១], "មួយ"

	បុំ.		នបុំ.		ស្ត្រី.	
ប្រ.	एकस्	ឯកស៑	एकम्	ឯកម៑	एका	ឯកា
ទុ.	एकम्	ឯកម៑	"	"	एकाम्	ឯកាម៑
ត.	एकेन	ឯកេន	एकेन	ឯកេន	एकया	ឯកយា
ច.	एकस्मै	ឯកស្មៃ	एकस्मै	ឯកស្មៃ	एकस्यै	ឯកស្យៃ
ប.	एकस्मात्	ឯកស្មាត៑	एकस्मात्	ឯកស្មាត៑	एकस्यास्	ឯកស្យាស៑
ឆ	एकस्य	ឯកស្យ	एकस्य	ឯកស្យ	"	"
ស.	एकस्मिन्	ឯកស្មិន៑	एकस्मिन्	ឯកស្មិន៑	एकस्याम्	ឯកស្យាម៑

द्वि ទ្វិ, "ពីរ"

	បុំ.		នបុំ.		ស្ត្រី.	
ប្រ. ទុ.	द्वौ	ទ្វៅ	द्वे	ទ្វេ	द्वे	ទ្វេ
ត. ច. ប.	द्वाभ्याम्	ទ្វាភ្យាម៑	द्वाभ्याम्	ទ្វាភ្យាម៑	द्वाभ्याम्	ទ្វាភ្យាម៑
ឆ. ស.	द्वयोस्	ទ្វយោស៑	द्वयोस्	ទ្វយោស៑	द्वयोस्	ទ្វយោស៑

---

១ ឯកនេះ បើប្រែថាមួយ បំបែកបានតែជាឯកវចនៈ; បើប្រែថា "ពួកមួយ" ត្រូវបំបែកបានជាពហុវចនៈ: បុំ. ប្រ. ឯកេ, នបុំ. ឯកានិ, ស្ត្រី ឯកាយោ (ម. ល ៩៣ ត្រង់ល.៤៦) ។

त्रि ត្រិ, "បី"

	ពុំ.		នបុំ.		ស្ត្រី.	
ប្រ.	त्रयस्	ត្រយស៑	त्रीणि	ត្រីណិ	तिस्रस्	តិស្រស៑
ទ្វិ.	त्रीन्	ត្រីន៑	"	"	"	"
ត្ឫ.	त्रिभिस्	ត្រិភិស៑	त्रिभिस्	ត្រិភិស៑	तिसृभिस्	តិស្ឫភិស៑
ច.	त्रिभ्यस्	ត្រិភ្យស៑	त्रिभ्यस्	ត្រិភ្យស៑	तिसृभ्यस्	តិស្ឫភ្យស៑
ប.	"	"	"	"	"	"
ឆ.	त्रयाणाम्	ត្រយាណាម៑	त्रयाणाम्	ត្រយាណាម៑	तिसृणाम्	តិស្ឫណាម៑
ស.	त्रिषु	ត្រិឞុ	त्रिषु	ត្រិឞុ	तिसृषु	តិស្ឫឞុ

चतुर् ចតុរ៑, "បួន"

	ពុំ.		នបុំ.		ស្ត្រី.	
ប្រ.	चत्वारस्	ចត្វារស៑	चत्वारि	ចត្វារិ	चतस्रस्	ចតស្រស៑
ទ្វិ.	चतुरस्	ចតុរស៑	"	"	"	"
ត្ឫ.	चतुर्भिस्	ចតុភិ៌ស៑	चतुर्भिस्	ចតុភិ៌ស៑	चतसृभिस्	ចតស្ឫភិស៑
ច.	चतुर्भ्यस्	ចតុភ៌្យស៑	चतुर्भ्यस्	ចតុភ៌្យស៑	चतसृभ्यस्	ចតស្ឫភ្យស៑
ប.	"	"	"	"	"	"
ឆ	चतुर्णाम्	ចតុណ៌ាម៑	चतुर्णाम्	ចតុណ៌ាម៑	चतसृणाम्	ចតស្ឫណាម៑
ស.	चतुर्षु	ចតុឞ៌ុ	चतुर्षु	ចតុឞ៌ុ	चतसृषु	ចតស្ឫឞុ

(តាំងពី បញ្ច "ប្រាំ" ដល់ ទឝ "ដប់" ត្រូវបំបែកដូចគ្នាទាំងបីលិង្គ)

पञ्च បញ្ច, "ប្រាំ"

ប្រ. ទ្វិ. បញ្ច, តឫ. បញ្ចភិះ, ច. ប. បញ្ចភ្យះ, ឞ. បញ្ចានាម៑, ស. បញ្ចសុ.

षट् ឞឞ៑, "ប្រាំមួយ"

ប្រ. ទ្វិ. ឞដ៑, តឫ. ឞឌ្ភិះ, ច. ប. ឞឌ្ភ្យះ, ឞ. ឞណ្ណាម៑, ស. ឞដ្សុ.

सप्त សប្ត, "ប្រាំពីរ"

ប្រ. ទ្វិ. សប្ត, តឫ. សប្តភិះ, ច. ប. សប្តភ្យះ, ឞ. សប្តានាម៑, ស. សប្តសុ.

अष्ट អឞ្ដ, "ប្រាំបី" មានវិធីបំបែកពីរយ៉ាង:

១. ប្រ. ទ្វិ. អឞ្ដៅ, តឫ. អឞ្ដាភិះ, ច. ប. អឞ្ដាភ្យះ, ឞ. អឞ្ដានាម៑ ស. អឞ្ដាសុ.

២. ប្រ. ទ្វិ. អឞ្ដ, តឫ. អឞ្ដភិះ, ច. ប. អឞ្ដភ្យះ, ឞ. អឞ្ដានាម៑, ស. អឞ្ដសុ.

នវ, "ប្រាំបួន" ទឝ, "ដប់" ត្រូវបំបែកដូច បញ្ច ។

(៨៨) វិធីរាប់ប្រកូតិសំខ្យា តាំងពី ១១ ដល់ ៩៩

एकादश	ឯកាទឝ	១១
द्वादश	ទ្វាទឝ	១២
त्रयोदश	ត្រយោទឝ	១៣
चतुर्दश	ចតុទ៌ឝ	១៤
पञ्चदश	បញ្ចទឝ	១៥
षोडश	ឞោឌឝ	១៦
सप्तदश	សប្តទឝ	១៧
अष्टदश	អឞ្ដទឝ	១៨
नवदश	នវទឝ	១៩
विंशति	វឹឝតិ	២០
एकविंशति	ឯកវឹឝតិ	២១
द्वाविंशति	ទ្វាវឹឝតិ	២២
त्रयोविंशति	ត្រយោវឹឝតិ	២៣
चतुर्विंशति	ចតុវ៌ឹឝតិ	២៤
पञ्चविंशति	បញ្ចវឹឝតិ	២៥
षड्विंशति	ឞឌ្វឹឝតិ	២៦
सप्तविंशति	សប្តវឹឝតិ	២៧

अष्टविंशति	អឞ្ដវឹឝតិ	២៨
नवविंशति	នវវឹឝតិ	២៩
त्रिंशत्	ត្រឹឝត៑	៣០
एकत्रिंशत्	ឯកត្រឝត៑	៣១
द्वात्रिंशत्	ទ្វាត្រឹឝត៑	៣២
त्रयस्त्रिंशत्	ត្រយស្ត្រឹឝត៑	៣៣
चतुस्त्रिंशत्	ចតុស្ត្រឹឝត៑	៣៤
पञ्चत्रिंशत्	បញ្ចត្រឹឝត៑	៣៥
षट्त्रिंशत्	ឞដ៑ត្រឹឝត៑	៣៦
सप्तत्रिंशत्	សប្តត្រឹឝត៑	៣៧
अष्टत्रिंशत्	អឞ្ដត្រឹឝត៑	៣៨
नवत्रिंशत्	នវត្រឹឝត៑	៣៩
चत्वारिंशत्	ចត្វារឹឝត៑	៤០
एकचत्वारिंशत्	ឯកចត្វារឹឝត៑	៤១
द्वाचत्वारिंशत्	ទ្វាចត្វារឹឝត៑	៤២
त्रयश्चत्वारिंशत्	ត្រយឝ្ចត្វារឹឝត៑	៤៣
चतुश्चत्वारिंशत्	ចតុឝ្ចត្វារឹឝត៑	៤៤
पञ्चचत्वारिंशत्	បញ្ចចត្វារឹឝត៑	៤៥

षट्चत्वारिंशत्	ឞដ៑ចត្វារឹំឝត៑	៤៦
सप्तचत्वारिंशत्	សប្តចត្វារឹំឝត៑	៤៧
अष्टचत्वारिंशत्	អឞ្ដចត្វារឹំឝត៑	៤៨
नवचत्वारिंशत्	នវចត្វារឹំឝត៑	៤៩
पञ्चाशत्	បញ្ចាឝត៑	៥០
एकपञ्चाशत्	ឯកបញ្ចាឝត៑	៥១
द्वापञ्चाशत्	ទ្វាបញ្ចាឝត៑	៥២
त्रयःपञ्चाशत्	ត្រយះបញ្ចាឝត៑	៥៣
चतुःपञ्चाशत्	ចតុះបញ្ចាឝត៑	៥៤
पञ्चपञ्चाशत्	បញ្ចបញ្ចាឝត៑	៥៥
षट्पञ्चाशत्	ឞដ៑បញ្ចាឝត៑	៥៦
सप्तपञ्चाशत्	សប្តបញ្ចាឝត៑	៥៧
अष्टपञ्चाशत्	អឞ្ដបញ្ចាឝត៑	៥៨
नवपञ्चाशत्	នវបញ្ចាឝត៑	៥៩
षष्टि	ឞឞ្ដិ	៦០
एकषष्टि	ឯកឞឞ្ដិ	៦១
द्विषष्टि	ទ្វិឞឞ្ដិ	៦២
त्रिषष्टि	ត្រិឞឞ្ដិ	៦៣

चतुःषष्टि	ចតុះឞដ្ឋិ	៦៤
पञ्चषष्टि	បញ្ចឞដ្ឋិ	៦៥
षट्षष्टि	ឞដ៑ឞដ្ឋិ	៦៦
सप्तषष्टि	សប្តឞដ្ឋិ	៦៧
अष्टषष्टि	អឞ្ដឞដ្ឋិ	៦៨
नवषष्टि	នវឞដ្ឋិ	៦៩
सप्तति	សប្តតិ	៧០
एकसप्तति	ឯកសប្តតិ	៧១
द्विसप्तति	ទ្វិសប្តតិ	៧២
त्रिसप्तति	ត្រិសប្តតិ	៧៣
चतुःसप्तति	ចតុះសប្តតិ	៧៤
पञ्चसप्तति	បញ្ចសប្តតិ	៧៥
षट्सप्तति	ឞដ៑សប្តតិ	៧៦
सप्तसप्तति	សប្តសប្តតិ	៧៧
अष्टसप्तति	អឞ្ដសប្តតិ	៧៨
नवसप्तति	នវសប្តតិ	៧៩
अशीति	អឝីតិ	៨០
एकाशीति	ឯកាឝីតិ	៨១

द्वाशीति	ទ្វាសីតិ	៨២
त्रयोऽशीति	ត្រយោ'សីតិ	៨៣
चतुरशीति	ចតុរសីតិ	៨៤
पञ्चाशीति	បញ្ចាសីតិ	៨៥
षडाशीति	ឞឌាសីតិ	៨៦
सप्ताशीति	សប្តាសីតិ	៨៧
अष्टाशीति	អដ្ឋាសីតិ	៨៨
नवाशीति	នវាសីតិ	៨៩
नवति	នវតិ	៩០
एकनवति	ឯកនវតិ	៩១
द्वानवति	ទ្វានវតិ	៩២
त्रिनवति	ត្រិនវតិ	៩៣
चतुर्नवति	ចតុន៌វតិ	៩៤
पञ्चनवति	បញ្ចនវតិ	៩៥
षण्णवति	ឞណ្ណវតិ	៩៦
सप्तनवति	សប្តនវតិ	៩៧
अष्टनवति	អដ្ឋនវតិ	៩៨
नवनवति	នវនវតិ	៩៩

បកិណ្ណកកថា

របស់

ខេមរង្សី

(៨៩) សេចក្ដីពន្យល់ដោយសង្ខេប អំពីប្រក្ឫតិសំខ្យា តាំងពី ១១ ដល់ ៩៩ ចំពោះកន្លែងខ្លះដែលគួរចំណាំ:

១. សំខ្យាសព្ទតាំងពីចំនួន ១១ ដល់ ៩៩ សុទ្ធតែជាបទសមាសទាំងអស់ គឺសព្ទ ២ រួមទៅជាមួយ សព្ទខាងដើមប្រាប់ចំនួនរាយ តាំងពី ១ ដល់ ៩ សព្ទខាងចុងប្រាប់ចំនួនដុំ ៗ ដែលគត់ ៗ ដូច ១០, ២០, ៣០ ជាដើម ។

២. ឯក "១" ដែលធ្វើជា ឯកា- ចំពោះតែត្រង់ ឯកាទស "១១" ក្រៅពីនោះតាំងពី ២១ ដល់ ៩១ នៅជា ឯក- គ្រប់អន្លើ ។

៣. ទ្វិ, "២", ត្រិ, "៣" ដែលផ្សំជាមួយនឹងចំនួន ១០, ២០, ៣០ ត្រូវធ្វើទៅជា ទ្វា-, ត្រយស៑-;- ដែលផ្សំជាមួយនឹងសំខ្យាសព្ទតាំងពីចំនួន ៤០ ដល់ ៩០ នោះអាចធ្វើបានតាមប្រាថ្នា ទ្វិ-ឬទ្វា-, ត្រិ-ឬត្រយស៑- (ត្រង់ អសីតិ "៨០" បើផ្សំដោយ ទ្វិ, ត្រិ ត្រូវធ្វើតាមរបៀបស្វរសន្ធិ គឺ ទ្វិ + អសីតិ > ទ្វ្យាសីតិ, ត្រិ + អសីតិ > ត្រ្យាសីតិ, ទ្វ្យ- នឹង ត្រ្យ- ដែលជម្រួត ៣ តួដូច្នេះ នាំឲ្យលំបាកដល់ការអានពេកណាស់ បើផ្សំដោយ ទ្វា- នឹង ត្រយស៑- ទៅជា ទ្វាសីតិ, ត្រយោសីតិ នេះស្រួលជាង)

៤. អដ្ឋ "៨" ដែលផ្សំជាមួយនឹងចំនួនគត់ តាំងពី ១០ ដល់ ៩០, គេ

អាចធ្វើបាន ២ យ៉ាង ជា អដ្ឋ- ក៏បាន អដ្ឋា ក៏បាន ដូចចំនួន ២៨ ជា អដ្ឋ- ឬ អដ្ឋាវីសតិ, ចំនួន ៣៨ ជា អដ្ឋ-ឬ អដ្ឋាត្រឹំសតិ ជាដើម ប៉ុន្តែត្រង់កន្លែងនេះ គេអាចប្រើបានដោយទំនង់ផ្សេងៗ ដូច្នេះក៏បានដូចគ្នា គឺ: ទ្វេនា វីសតិ, ២០ ខ្វះ ២ គឺ ១៨ (២០-២=១៨); ទ្វេនា ត្រឹំសតិ, ៣០ ខ្វះ ២ គឺ ២៨ (៣០-២=២៨); ទ្វេនា ចត្តាលីសតិ, ៤០ ខ្វះ ២ គឺ ៣៨ (៤០-២=៣៨) ។

៥. ត្រង់ចំនួន ១៩ គឺ នវទស គេអាចប្រើដោយទំនង់ផ្សេងពីនេះ នៅតែបានសេចក្តីដូចគ្នា គឺយក ឩន "ខ្វះ" ឬ ឯកោន "ខ្វះ ១" មកផ្សំនឹង វីសតិ "២០" ជា ឩនវីសតិ "២០ ខ្វះ" ឬ ឯកោនវីសតិ ឬ ឯកោនាវីសតិស៍ ២០ ខ្វះ ១ គឺ ១៩ (២០-១=១៩ ។ តាំងពីចំនួន ២៩ ដល់ ៩៩ គេអាចប្រើដោយទំនង់ខាងលើនេះដូចគ្នា ត្រង់ ៩៩ ត្រូវយក ឯកោន មកផ្សំនឹង សត "រយ" ជា ឯកោនសត ឬ ឯកោនំ សតម ១០០ ខ្វះ ១ គឺ ៩៩ (១០០-១=៩៩) ។

៦ ត្រង់ចំនួន ២១ ឯកវីសតិ គេអាចធ្វើជា ត្រិសប្ត បី៧ ដង (៣×៧=២១) ដូច្នេះក៏បាន; ពុំនោះយក អធិក, ឧត្តរ ដែលប្រែថា "លើស" មកផ្សំនឹង វីសតិ ទៅជា ឯកាធិកវីសតិ ឬ ឯកោត្តរវីសតិ "២០ លើស ១ គឺ ២១ ដូចគ្នា ។ (ក្រៅពីនេះទៅអ្នកសិក្សាគប្បីចូលចិត្តថា មានទំនង់ដូចគ្នា) ។

ប្រជុំពាក្យកាព្យ

ភាគទី ៤

របស់រក្សកិម្យ អួង

ហ៊ុម៍ព្រ មហាតឡៀក

បីប្អូនប្រាំថ្ងៃនេះមកហើយ
ព្រលឹងកែវអើយរៀមគ្មានសុខ
គ្មានក្សាន្តដោយខានបានឃើញមុខ
ជាទុក្ខរន្ធត់ស្លុតស្មារតី ៗ

ទឹកពីយើងកើតរួមពសុជា
ក្រុងកម្ពុជាពជបូរី
ម្តេចឡើយមកឆ្ងាយអស់សេចក្តី
គួរអ្វីមិនដឹងដំណឹងអ្នក ៗ

ព្រះពេគតើប្រែយ៉ាងដូចម្តេច
ជាតិចឬច្រើនថ្ងៃឲ្យជាក់
ឬមួយគ្រាន់បើហើយវរលក្ខណ៍
រៀមចង់ឲ្យជាក់ថ្ងៃនេះឯង ៗ

ដ្បិតចិត្តគិតថប់បារម្ភណាស់
ចង់ច្បាស់ព្រះពេគៈនោះបំបែង
ក្សត្រីមេត្តាប្រាប់ថ្លែង

សូរិធាយសាយសែនឲ្យដល់ទៅ ។

ស្រងូតស្រងល់ខ្វល់ពន់ពេក

ដូចមេឃទើងទឹកអ័ព្ទទិសា

ក្អួលក្អកចុកណែនក្ដៅចក

អនិច្ចាបៅកម្មនាំបំភ្លាត់ ។

កាលនៅក្ដីអសោកទុក្ខខ្យាន

ដ្បិតមានអ្នកធំគេពង្រាត់

បង្រាសឲ្យប្រាសឲ្យព្រាកព្រាត់

បំភ្លាត់ដោយនៅអំណាចគេ ។

យើងក៏រងកម្មក្រាំវេទនា

រាល់ម៉ោងពេលាឥតទំនេរ

ពេលស៊ី ៗ ស្ងួតតែខ្ទុកខ្ទេ

ផ្លូសផ្លូសាបេសព្វសរពើផង ។

ឃ្លាតគ្នាខានយល់មកពីរខែ

ឃើញតែពុតម៉ាយឡាយម្ដង ៗ

ម្ល៉ោះហើយអម្ពល់សល់សែនម៉ង

ចិត្តចង់ចង់ទាប់តែទោសា ។

ក្តៅក្តួលរំជួលដូចភ្លើងឆេះ

របេះរបោចខ្លោចចុក

ទ្រូងត្រួតដំរួតតែទុក្ខា

អនិច្ចាមុខគួរអាសូរកាយ ។

ឥឡូវគិតស្មានថាបានជិត

ព្រោះដ្បិតបែកបាត់មកឃានឆាយ

ទៅកម្មដែលចាំក៏អន្តរាយ

ឃ្លាត់ឃ្លាយដោយគុណបុណ្យបារមី ។

គិតស្មានបានជួបជួនស្នេហស្និទ្ធ

ព្រមចិត្តព្រមខ្លួនស្ងួនប៉ៃតី

មិនមានអន់អាក់ថ្នាក់នឹងអ្វី

តែក្តីឥតទីនឹងអាស្រ័យ ។

ទឹងសុំសំណាក់ដោយផ្ទះគេ

ចាស់ជួរទឹងខេរខូចពេកក្រៃ

បណ្ដាញទន្ទេញស្ដីកុំរ៉ៃ

អាស្រ័យដែកកោនផងពុំបាន ៗ

ឯរៀមតាំងពីត្រឡប់ទៅ

សុបសៅល្ហៃល្ហិតឥតវិញ្ញាណ

ស្រមៃឃើញថ្ងៃនៃបដិះប្រាណ

ទើបបានប្រុងប្រែបែរប្រះ ៗ

លើកហត្ថបីបមហើយថ្នមថ្នាក់

អង្អែលឱបដាក់លើឱរា

ឱបទៅពានខ្នើយនៃបកាយា

នេត្រាហូរល្ហែងស្រក់សស្រាក់ ៗ

សមស្បូរផ្គរលាន់ឮរងំ

រៀមកើតទុក្ខធំក្រំអួលអាក់

ចាំបែងកណ្ដែងម្នេញតែម្នាក់ (មានត)